

Računovodstvo in etika:

Računovodje in davčniki pod pritiskom

Rezultati EFAA ankete v Sloveniji in
primerjava z evropskimi državami

maj 2018

KAZALO

1. O RAZISKAVI	4
1.1. Povzetek raziskave	5
1.2. Primerljivost rezultatov ankete po državah glede na stopnjo regulacije poklica računovodje/davčnih svetovalcev	12
2. ETIKA IN RAČUNOVODSTVO	13
3. REZULTATI RAZISKAVE	15
3.1. O anketirancih.....	15
3.2. Preiskovanje primerov pritiska.....	18
3.3. Položaj, na katerem so bili anketiranci, ko so bili izpostavljeni pritisku	21
3.4. Nagrade in grožnje.....	24
3.5. Raziskovanje pritiska, ki ste mu bili podvrženi, in njegove posledice.....	28
3.6. Posvetovanje v primerih pritiska	32
3.7. Percepcije pritiska.....	37

Kazalo vprašanj:

Vprašanje 1: Spol	15
Vprašanje 2: Starost anketirancev	15
Vprašanje 3: Kaj od naštetega najbolje opiše vašo trenutno vlogo?	16
Vprašanje 4: Koliko let izkušenj imate v vlogi računovodje / davčnega svetovalca / revizorja / knjigovodje ali predstavnika računovodskega poklica (vključno z leti usposabljanja)?	17
Vprašanje 5: V kateri državi ste trenutno zaposleni?	18
Vprašanje 6: Ste bili v svoji karieri izpostavljeni pritisku, da bi delovali v nasprotju z vašo (1) poklicno etiko ali (2) davčno in/ali računovodsko zakonodajo?	19
Vprašanje 7: Kolikokrat ste bili izpostavljeni pritisku?	20
Vprašanje 8: Radi bi natančno določili, kakšna je bila vaša takratna vloga (ko ste bili izpostavljeni pritisku).....	21
Vprašanje 9: Kdo je na delovnem mestu izvajal pritisk na vas?	22
Vprašanje 10: Ali je bila oseba, ki je izvajala nad vami pritisk, odgovorna za finančne ali računovodske zadeve?	23
Vprašanje 11: Ali vam je oseba, ki je izvajala nad vami pritisk, obljubila kakšno nagrado za to, da bi klonili pritisku in izvedli njene želje?	24
Vprašanje 12: Ali vam je oseba, ki je nad vami izvajala pritisk, na kakršen koli način grozila (na primer: prenehanje poslovnega sodelovanja, zmanjšanje plače, nižje delovno mesto ali zmanjšana možnost za napredovanje, odpustitev, drugo)?	25
Vprašanje 13: Pravna oblika organizacije, v kateri ste bili zaposleni ali za katero ste delali, ko ste izkusili pritisk.	26
Vprašanje 14: Informacije o dejanjih, ki so jih od vas zahtevali, ko je bil nad vami izvajan pritisk.....	28
Vprašanje 15: Ali ste vnaprej predstavili svoja strokovna stališča, da bi preprečili pritisk?... ..	30
Vprašanje 16: Ste na koncu storili, kar vam je bilo naročeno?	31
Vprašanje 17: Kakšne posledice ste utrpeli?	31
Vprašanje 18: Ste se s komer koli posvetovali v času, ko so nad vami izvajali pritisk?	32

Vprašanje 19: S kom ste se posvetovali?	34
Vprašanje 20: Ali je posvetovanje pomagalo?	35
Vprašanje 21: Prosimo, razložite, zakaj se niste posvetovali z nikomer.....	36
Vprašanje 22: Kako pogosto menite, da so računovodje izpostavljeni pritisku?.....	37
Vprašanje 23: Ali mislite, da bi morali računovodje, revizorji, davčni svetovalci in vsi, ki so povezani z računovodskim poklicem, biti sposobni diskutirati o teh etičnih zadevah s poklicnimi društvi, združenji in drugimi na anonimni osnovi?	37
Dodatna pojasnila k vprašanju 24: Ali vam je oseba, ki je nad vami izvajala pritisk, na kakršen koli način grozila (na primer: prenehanje poslovnega sodelovanja, zmanjšanje plače, nižje delovno mesto ali zmanjšana možnost za napredovanje, odpustitev, drugo)?.....	47
Dodatna pojasnila k vprašanju 25: Ali ste vnaprej predstavili svoja strokovna stališča, da bi preprečili pritisk?.....	47
Dodatna pojasnila k vprašanju 26: Ste na koncu koncev storili, kar vam je bilo naročeno? ...	48
Vprašanje 27: Kakšne posledice ste utrpeli?	49
Vprašanje 28: Prosimo, razložite, zakaj se niste posvetovali z nikomer.....	50

1. O RAZISKAVI

ZRS je v letu 2017 izvedla anketo »Računovodje pod pritiskom«, ki jo je pripravila EFAA – Evropska zveza računovodij in revizorjev za mala in srednje velika podjetja, katere polnopravna članica je.

Anketa je bila pripravljena na EFAA Ethich Project Group in promovirana preko spletne strani EFAA in njenih članov.

EFAA – Evropska zveza računovodij in revizorjev za mala in srednje velika podjetja, ustanovljena leta 1994 (www.efaa.com), je krovna organizacija nacionalnih združenj računovodij in revizorjev, katerih več kot 320.000 članov opravlja poklicne storitve predvsem za mikro, mala in srednja podjetja (MSP) znotraj Evropske unije in Evrope kot celote. Njeni člani so večinoma mikro, mala in srednje velika podjetja, ki zagotavljajo paleto poklicnih storitev (na primer računovodstvo, davčno in poslovno svetovanje, revizija) za druge MSP. Ti izvajalci so najpomembnejši evropski svetovalci MSP, saj s poslovnimi nasveti pomagajo podjetnikom, da njihovi posli rastejo na trajnostni način.

Zbornica računovodskih servisov (ZRS), ki deluje v okviru Gospodarske zbornice Slovenije, združuje 500 družb in samostojnih podjetnikov posameznikov, ki opravljajo dejavnost računovodskih servisov. S svojim delovanjem skrbi za ugled računovodske dejavnosti in zastopa ter ščiti interese svojih članov, tako na strokovnem kot tudi na poslovnem področju (podaja pripombe na oblikovanje področne zakonodaje, skrbi za ureditev dejavnosti s pomočjo Standarda izvajalcev računovodskih storitev, predlaga ukrepe za razvoj stroke ter poklicnega izobraževanja, izvaja strokovna izobraževanja, razvija orodja, ki članom služijo kot pomoč pri opravljanju njihove dejavnosti, zagotavlja poslovne informacije s področja dejavnosti). Začetki delovanja zbornice segajo v leto 1996. Več informacij na www.gzs.si/zrs.

Povabilo k reševanju ankete je bilo najprej poslano članom Zbornice računovodskih servisov, kasneje pa še Zbornici davčnih svetovalcev, Sekciji računovodij pri Slovenskem inštitutu za revizijo, Zvezi računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije ter Davčno izobraževalnemu inštitutu, ki so povabili svoje člane k reševanju.

V času aktivnosti e-ankete je zabeleženih 293 klikov na nagovor, od tega je 191 ustrezno izpolnjenih anket, kar predstavlja podlago za analizo in nadaljnjo interpretacijo rezultatov. Večino anket je rešenih s strani računovodij iz računovodskih servisov.

Rezultati ankete so primerjani s poročilom EFAA, ki navaja rezultate raziskave med 664 anketiranci iz 23 držav v šestih jezikih (angleščina, poljščina, nemščina, portugalsščina, španščina in madžarščina).

1.1. Povzetek raziskave

1.1.1. Ozadje raziskave

Etično vedenje mora temeljiti na temeljnih vrednotah, kot so poštenost, pravičnost in spoštovanje. Vendar žal vedenje ljudi zelo pogosto odstopa od teh vrednot.

Razprava o etiki, ki se nanaša na računovodje, ki so zaposleni v računovodskih servisih ali v podjetjih in davčne svetovalce, je pogosta. Zainteresirane strani se soočajo s tem, kakšne ukrepe sprejeti za podporo tistim računovodjem v stroki, da se v kritični situaciji pravilno odločijo.

Prispevek EFAA k tej pomembni razpravi je v preučitvi posebnega vidika etičnega vedenja; in sicer, kaj menijo računovodje, ko so pod pritiskom, da se vedejo neetično. **Zainteresirane strani imajo pogosto drugačno razumevanje narave pritiska kot osebe, ki so pod pritiskom.**

Raziskava, ki je bila s strani EFAA prvič izvedena na evropski ravni leta 2015, raziskuje pritisk z vidika:

»Ali ste bili v svoji profesionalni karieri kdaj pod pritiskom, da ste ravnali v nasprotju

- s svojo profesionalno etiko ali
- davčno in / ali računovodsko zakonodajo?«

V Sloveniji je bila raziskava izvedena v drugi polovici leta 2017.

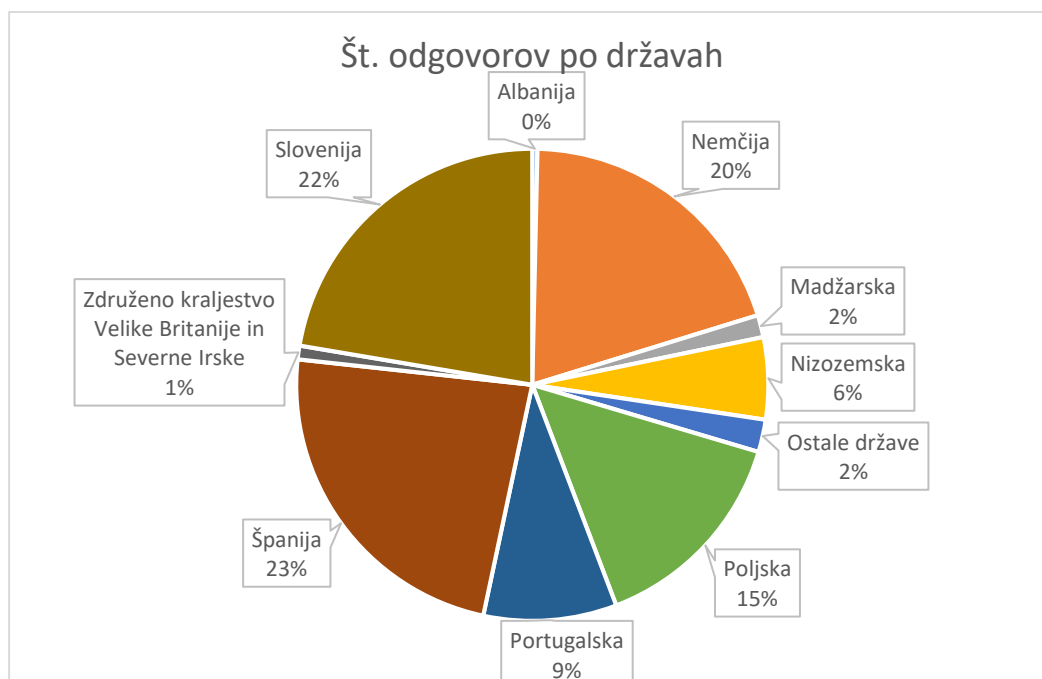
1.1.2. O anketirancih

V nadaljevanju so predstavljeni rezultati ankete, ki so primerjani z rezultati evropskih držav članic EFAA. Skupno z vsemi evropskimi državami je v raziskavi prejetih 855 odgovorov. V Sloveniji je v raziskavi sodelovalo 191 anketirancev.

EFAA je zbrala 664 odgovorov iz 23 držav, ki so omogočili pomembne ugotovitve v zvezi z obsegom in naravo pritiska, ki so jo utrpeli računovodje v teh jurisdikcijah.

Tabela 1: Sodelujoče države v raziskavi in število prejetih odgovorov

Država	Frekvenca	Odstotek
Španija	200	23 %
Slovenija	191	22 %
Nemčija	170	20 %
Poljska	125	15 %
Portugalska	78	9 %
Nizozemska	48	6 %
Ostale države	19	2 %
Madžarska	13	2 %
Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske	8	1 %
Albanija	3	0 %
Skupaj	855	

Anketo je v Sloveniji izpolnilo 85 % žensk in 15 % moških, na evropski ravni pa 44 % žensk in 56 % moških z zastopanostjo v vseh starostnih kategorijah. Iz primerjave z EFAA poročilom lahko sklepamo, da v tujini opravlja poklic računovodje več moških kot žensk, kar pomeni, da je razmerje obratno kot v Sloveniji.

Tisti, ki so se odzvali na anketo, so to storili v raznolikih vlogah v stroki.

72 % anketirancev v Sloveniji je bilo v času izpolnjevanja ankete v vlogi računovodje v računovodskem servisu, nato sledi zunanji davčni svetovalec (7 %), knjigovodja v računovodskem servisu (6 %), zunanji svetovalec (3 %), notranji davčni svetovalec in notranji računovodja (2 %).

Iz EFAA poročila je razvidno, da je na evropski ravni največ anketirancev v vlogi zunanjega davčnega svetovalca (25 %; v Sloveniji le 7 %) in notranjega računovodje (21 %, v Sloveniji le 2 %), medtem ko je računovodij v računovodskem servisu 13 % (v Sloveniji 72 %).

Glede na poznavanje trga v Sloveniji veliko zunanjih računovodij v računovodskih servisih nudi tudi storitve davčnega svetovanja. Rezultate ankete bi lahko brali tudi tako, da se vlogi računovodje v računovodskem servisu in zunanjega davčnega svetovalca združita.

Kar 84 % anketirancev v Sloveniji ima več kot 10 let delovnih izkušenj v vlogi računovodje / davčnega svetovalca / knjigovodje ali predstavnika računovodskega poklica.

Število let delovnih izkušenj na evropski (78 %) in slovenski ravni je primerljivo.

1.1.3. Preiskovanje primerov pritiska

V Sloveniji je 57 % anketirancev potrdilo, da so bili v svoji profesionalni karieri izpostavljeni pritisku, da bi delovali v nasprotju s poklicno etiko ali davčno in/ali računovodsko zakonodajo.

Podrobnejša analiza povezave med spolom anketirancev in izpostavljenostjo pritisku je pokazala, da so bile v 89 % primerih ženske izpostavljene pritisku. Primerjava, pripravljena na evropski ravni, je pokazala, da ni večjih razlik, da so bile ženske (v 80 %) bolj izpostavljene pritisku kot moški.

64 % evropskih anketirancev je potrdilo, da so bile med poklicno kariero izpostavljeni pritisku, da bi delovali v nasprotju s poklicno etiko ali davčno in/ali računovodsko zakonodajo.

Število situacij, ko so bili anketiranci izpostavljeni pritisku, je primerljivo na evropski in slovenski ravni.

V Sloveniji je 63 % anketirancev odgovorilo, da so bili 5x in več izpostavljeni pritisku in 14 % je bilo izpostavljeno pritisku 3x. Število situacij, ko so bili anketiranci izpostavljeni pritisku, je primerljivo na evropski in slovenski ravni.

Iz tega lahko sklepamo, da so računovodje v Sloveniji manj izpostavljeni pritisku, da bi delovali v nasprotju z vašo (1) poklicno etiko ali (2) davčno in/ali računovodsko zakonodajo kot je evropsko povprečje.

1.1.4. Položaj, na katerem so bili anketiranci, ko so bili izpostavljeni pritisku

79 % anketirancev v Sloveniji je odgovorilo, da so pritisk na delovnem mestu izvajale stranke za katere so opravljali storitve, v 8 % primerih neposredno nadrejeni, v po 5 % primerih direktor/član upravnega odbora ali nadzornega sveta in v 5 % lastnik podjetja, v katerem je anketiranec zaposlen ter v 2 % so izvajali pritisk kolegi oz. sodelavci, ki so na podobnem položaju kot anketiranec.

Na evropski ravni so največ pritiskov izvajale stranke, za katero so anketirancu opravljali storitve (46 %), vendar za 33 odstotnih točk manj kot v Sloveniji. Na evropski ravni je v primerjavi s Slovenijo veliko več pritiskov s strani lastnikov podjetja, v katerem je anketiranec zaposlen (21 %) in s strani direktorja oz. člana upravnega odbora ali nadzornega sveta (17 %) ter neposredno nadrejenega (11 %).

Če rezultate povežemo s prejšnjim vprašanjem, kjer so anketiranci odgovarjali, v kakšni vlogi so se nahajali v trenutku pritiska, lahko sklepamo, da je bilo na evropski ravni 53 % anketirancev zaposlenih znotraj podjetja in v 54 % primerih je bil pritisk izvajan od oseb, ki so neposredno povezane s podjetjem.

V Sloveniji so največ pritiskov doživljali računovodje v računovodskem servisu (81 %), na katere so vršile pritisk stranke, za katere so opravljali storitve.

Presenetljiv je podatek, da je na evropski ravni tako velik odstotek notranjih davčnih svetovalcev pod pritiskom (28 %), na podlagi česar se lahko sklepa, da v tujini obstaja praksa zaposlovanja notranjih davčnih svetovalcev, ki se soočajo s pritiski pri odmeri davkov in zastopanju pred davčnimi organi.

V Sloveniji imajo le večja podjetja zaposlene notranje davčne svetovalce. Funkcija davčnega svetovanja in zastopanja je večinoma dana v izvajanje zunanjim partnerjem ali računovodskemu servisu s pogodbenim davčnim svetovalcem.

Iz napisanega izhajata dva presenetljiva rezultata:

- najverjetneje je bil izvajan pritisk na računovodske strokovnjake s strani strank in oseb, ki niso odgovorne za vprašanja finančnega računovodstva (72 % evropskih in 79 % slovenskih anketirancev je to odgovorilo).
- v Sloveniji so več pritiska deležni računovodje in knjigovodje v računovodskih servisih kot zunanji davčni svetovalci.

V Sloveniji so najbolj pod pritiskom računovodje v računovodskem servisu (81 %), kar kaže na to, da ima večina MSP zunanje računovodstvo in naročniki vršijo pritisk na izvajalce računovodskih storitev.

66 % anketirancev v Sloveniji je odgovorilo, da je bila oseba, ki je izvajala pritisk nad njimi, odgovorna za finančne ali računovodske zadeve, na evropski ravni je bilo 28 % takšnih oseb. Glede na rezultate je zanimivo dejstvo, da je skoraj obrnjeno razmerje med odgovori Slovenija in EFAA.

Na podlagi analize odgovorov lahko predpostavljamo, da večina slovenskih računovodskih servisov odgovarja in sodeluje z naročnikovo osebo, ki ji je finančno in računovodsko področje poznano.

1.1.5. Nagrade in grožnje

90 % anketirancev v Sloveniji (88 % evropskih anketirancev) je odgovorilo, da jim oseba, ki je izvajala pritisk nad njimi, ni obljubila ali dala nagrade za to, da bi klonili pritisku in izvedli njene želje, čeprav je bilo pogosto namigovano na nadaljevanje sodelovanja. To pomeni, da bi se vsaka "nagrada" lahko izkazala v obliki nadaljevanja poslovnega sodelovanja oz. kot neprikrita grožnja, da se bo poslovni odnos končal. V nekaterih primerih se je poslovno sodelovanje tudi prekinilo.

Nagrade za to, da bi klonili pritisku in izvedli željo, so bile ponujene samo 4 % anketirancem, na evropski ravni v 6 % primerov.

Iz dodatnih komentarjev k vprašanju lahko sklepamo, da stranke od računovodij žal večkrat pričakujejo, da bodo slednji naredili nekaj, kar ni etično ali skladno z zakoni. Med strankami obstaja mišljenje, da tudi drugi računovodski servisi opravljajo dejanja, ki niso skladna s profesionalno etiko ali/in davčno in računovodsko zakonodajo.

Ravno nasprotno pa je oseba, ki je nad anketiranci v Sloveniji izvajala pritisk, grozila na kakršen koli način v 43 % primerih. Primerjava na slovenski in evropski (32 %) ravni pokaže, da je v Sloveniji za 12 odstotnih točk več anketirancev prejelo tudi grožnje ob tem, ko je oseba nad njimi izvajala pritisk. Iz podrobnejših opisov odgovorov lahko razberemo, da so bile v večini primerov grožnje povezane s prenehanjem poslovnega sodelovanja med stranko in računovodskim servisom, v nekaj primerih je stranka tako tudi naredila. Na evropski ravni sta se poleg navedenega, pojavljali še grožnji izgube zaposlitve (v teh primerih prihaja pritisk verjetno od nadrejenih) in pogojevanje nadaljevanja poslovnega sodelovanja.

Največ anketirancev je bilo v času izkušnje pritiska zaposlenih v družbi z omejeno odgovornostjo ali kot samostojni podjetnik posameznik v Sloveniji in na evropski ravni.

Alternativno je mogoče trditi: 90 % anketirancem, ki so se znašli pod pritiskom in jim ni bila obljubljena nobena nagrada, vršen pritisk niso dojeli kot "nekaj slabega", temveč kot "običajno vedenje" v poslovanju. Ta hipoteza nas lahko pripelje do sklepa, da se etika računovodij lahko razlikuje od etike podjetnikov (ne računovodij).

1.1.6. Raziskovanje pritiska in njegove posledice

Primerjava na evropski in slovenski ravni kaže na primerljiva dejanja in deleže, kako pogosto so se ponavljala.

V Sloveniji je 14 % anketirancev odgovorilo, da so od njih zahtevali evidentiranje fiktivnih stroškov ali predčasno pripoznavanje stroškov (precenitev stroškov in odhodkov) in kategoriziranje privatne stroške zaposlenih, poslovodstva, lastnikov kot stroške podjetja, 13 % odložitvev pripoznavanja stroškov in odhodkov (podcenitev stroškov in odhodkov), 11 % spreminjati vsebino evidentiranega poslovnega dogodka zaradi ugodnejših davčnih posledic, 10 % manipuliranje vrednosti zalog.

Da bi preprečili pritisk, je 84 % anketirancev v Sloveniji in 71 % na evropski ravni vnaprej predstavilo svoja strokovna stališča osebam, ki so nad njimi vršile pritisk.

Nekatere stranke so kljub vnaprejšnjim opozorilom vztrajale pri svojih zahtevah (pritisku), ki vpliva na poročanje o uspešnosti podjetja in na koncu davčnemu položaju podjetja.

Eden od anketirancev je še dodatno naštel možne posledice za podkrepitev svojega stališča: *»Makroekonomske posledice, če bi vsa podjetja delovala v nasprotju s predpisi. Moralna odgovornost za neplačevanje davkov in prispevkov. Dolgoročne ekonomske posledice.«*

Strokovnjaki v računovodski in davčni dejavnosti, ki nikoli niso podlegli pritisku, so podali trdne argumente izvajalcem pritiska, da bi jih prepričali, da taki prijemi niso potrebni, ali pa so se odločili, da ne bodo podlegli zaradi etičnih razlogov. Povzetek utemeljitev, ki podpira njihov pogled:

- Računovodje zavezuje poklicna etika.
- Zahtevano dejanje ni v skladu z računovodskimi pravili ali zakonodajo.
- Računovodski strokovnjaki ne morejo biti povezani z davčno utajo.
- Zaščita poklicnega ugleda je izrednega pomena.
- Pritisk je pogosto posledica kratkoročnih težav stranke. Računovodski strokovnjak zato pomaga pri reševanju stranki, da se sprejmejo ustrezne odločitve in je dolgoročno poslovanje lahko trajnostno.

Kaže, da so bili strokovnjaki pogosto pripravljeni prenehati sodelovati s stranko in sprejeti posledice ne podleganju pritisku. Zanimivo je dejstvo, da v več primerih ni prišlo do posledic. Medtem so bili evropski anketiranci pod vtisom, da bi se lahko delovno mesto uknilo, če ne bi podlegli pritisku.

75 % anketirancev v Sloveniji na koncu ni storilo, kot jim je bilo naročeno, na evropski ravni 68 % anketirancev, kar je za 7 odstotnih točk manj kot na slovenski ravni. Iz podatka lahko sklepamo, da **anketiranci v Sloveniji manj pogosto popustijo pritiskom kot na evropski ravni.**

Večino posledic dejanj, ker anketiranci niso podlegli pritisku, so čutili računovodje, ki

izvajajo storitve za stranke v računovodskih servisih, na slovenski ravni in notranje zaposleni na evropski ravni.

Na koncu je 25 % slovenskih anketirancev storilo, kot je bilo zahtevano od njih. Eden od anketirancev, ki ni klonil pritisku, je še zapisal: *»Odločil sem se, da tovrstnih naročnikov ne bomo sprejemali, če želimo kot stroka napredovati.«*

Posledice dejanj, ker slovenski anketiranci niso podlegli pritisku, so bile prenehanje poslovnega sodelovanja s stranko, izpad prihodka zaradi zmanjšane obsega poslovanja, strankino neplačilo za opravljene storitve.

Na evropski ravni so bile posledice v obliki slabših možnosti za napredovanje, bolezni, stresa in izgube zaposlitve za anketirance, ki so bili zaposleni. V primerih, ko je pritiske izvajala stranka, za katero so se opravljale storitve, so anketiranci prejeli grožnje, vendar je na koncu stranka sprejela njihovo mnenje in ni bilo posledic.

Anketiranci, ki so podlegli pritiskom, so bili zaradi skrbi pod velikim pritiskom. Iz številnih pripomb je razvidno, da so anketiranci izvedli "napačno" dejanje, za katerega so vedeli, da ni strokovno, ker so menili, da je njihova preživetje oz. zaposlitev ogrožena. Anketiranci so se v teh okoliščinah počutili sami brez podpore, kar bi morala upoštevati strokovna združenja in morda tisti, ki se ukvarjajo z neželjeno uporabo zakonodaje.

1.1.7. Posvetovanje v primerih pritiska

Primerjava na evropski (51 %) in slovenski ravni (69 %) pokaže, da je za 18 odstotnih točk več anketirancev na slovenski ravni poiskalo nasvet pri drugi osebi, ko so bili pod pritiskom.

Zbrani odgovori anketirancev jasno in v veliki meri podpirajo zaključek, da so računovodje in davčni svetovalci izpostavljeni pritisku. Na vprašanje o prednostih anonimnega posvetovanja s svojimi strokovnimi organi, so bili anketiranci jasni, da so imeli od tega koristen nasvet, vendar so priznali, da bi bil nasvet strokovnih organov pogosto še boljši, če bi se lahko razkrili vsa dejstva.

Nekateri anketiranci v Sloveniji (69 % oz. za 18 odstotnih točk več) so se posvetovali z drugo osebo ali profesionalno organizacijo v času, ko so bili pod pritiskom, največkrat s sodelavcem (v isti organizaciji) ali davčnim svetovalcem. Občutno manj posvetov na slovenski ravni se izvede s strokovnim združenjem in menedžerjem, ki je nepovezan s pritiskom v primerjavi z evropsko ravni.

Iz primerjave je razvidno, da je bolj verjetno, da anketiranec ni storil, kot je bilo od njega zahtevano, v primeru, da se je anketiranec posvetoval.

Primerjava z EFAA poročilom je pokazala, da v vsakem primeru (če so se posvetovali, če se niso ali če se ne spomnijo), dve tretjini računovodskih strokovnjakov ni storilo, kot jim je bilo naročeno.

Anketirancem v Sloveniji je v 86 % primerih pomagala možnost posvetovanja, o svojem položaju, ko je bil nad njimi izvajan pritisk. Posvetovanje je v skoraj enaki meri pomagalo tudi anketirancem na evropski ravni.

Posvetovanje je v skoraj enaki meri pomagali tako anketirancem v Sloveniji kot na evropski ravni.

Primerjava pokaže, da se je na slovenski ravni največ anketirancev posvetovalo s sodelavcem v isti organizaciji in poleg tega še z davčnim svetovalcem (skupaj 70 %). Občutno manj posvetov na slovenski ravni se izvede s strokovnim združenjem in menedžerjem, ki je nepovezan s pritiskom v primerjavi z evropsko ravni.

Tudi v obrazložitvah so pojasnili, da jim je pomenilo posvetovanje moralno podporo in dodatno potrditev, da ravnajo prav.

Če strnemo odgovore (tudi na evropski ravni), zakaj se anketiranci pod pritiskom niso z nikomer posvetovali, dobimo naslednje rezultate:

- Anketiranci so bili prepričani v svoj prav na podlagi preučениh predpisov in zakonov, zato se ne pustijo manipulirati.
- Anketiranci niso imeli nikogar, s komer bi se posvetovali.
- Na evropski ravni se zaradi zaupnosti podatkov in zavezanosti le-temu niso mogli z nikomer posvetovati.

Iz primerjave je razvidno, da je bolj verjetno, da anketiranec ni storil, kot je bilo od njega zahtevano, v primeru, da se je anketiranec posvetoval.

1.1.8. Percepcija pritiska

Da so računovodje zelo pogosto (38 %) ali pogosto (52 %) izpostavljeni pritisku, meni 90 % anketirancev v Sloveniji.

Na evropski ravni 20 % anketirancev meni, da so računovodje **zelo pogosto** izpostavljeni pritisku. Primerjava pokaže, da je na slovenski ravni kar za 18 odstotnih točk več anketirancev, ki menijo, da so računovodje zelo pogosto pod pritiskom (38 %).

Da so računovodje **pogosto** izpostavljeni pritiskom, meni skoraj 51 %–52 % anketirancev na slovenski in evropski ravni.

Da bi morali računovodje, davčni svetovalci in vsi, ki so povezani z računovodskim poklicem, biti sposobni diskutirati o teh etičnih zadevah s poklicnimi združenji in drugimi na anonimni osnovi, meni 77 % anketirancev v Sloveniji.

Na evropski ravni je še večji odstotek anketirancev prepričanih, da bi morali računovodje, revizorji, davčni svetovalci in vsi, ki so povezani z računovodskim poklicem, biti sposobni diskutirati o teh etičnih zadevah s poklicnimi društvi, združenji in drugimi na anonimni osnovi (85 %).

Eden od anketirancev je na koncu še zapisal: *»Mislim, da bi vsekakor morali diskutirati, vendar ne samo na anonimni osnovi. Če bi se o tem več govorilo, bi nam bilo lažje obraniti stroko in sebe.«*

1.2. Primerljivost rezultatov ankete po državah glede na stopnjo regulacije poklica računovodje/davčnih svetovalcev

Evropska komisija je v januarju 2017 objavila priporočilo za reforme na področju regulacije poklicnih storitev, kjer je bil obravnavan tudi poklic računovodje/davčni svetovalci.

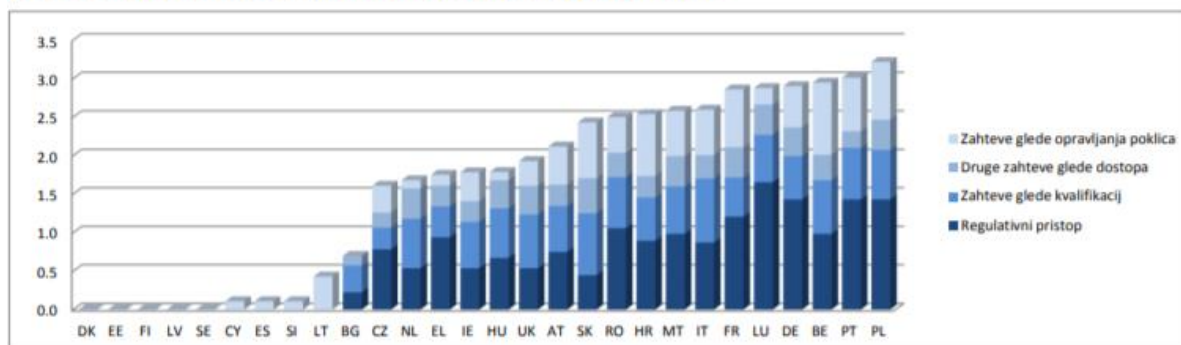
Eden ali več poklicev na tem področju je reguliranih v 19 državah članicah:

- Z rezerviranimi dejavnostmi in zaščitenim nazivom (Avstrija, Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Malta, Nemčija, Poljska Portugalska, Romunija);
- Z rezerviranimi dejavnostmi (Bolgarija, Češka, Hrvaška, Madžarska, Slovaška) ali
- Z zaščito poklicnega naziva (Grčija, Irska, Nizozemska, Združeno kraljestvo).

V devetih državah članicah, in sicer na Cipru, Danskem, v Estoniji, na Finskem, v Latviji, Litvi, Sloveniji, Španiji in na Švedskem, poklic kot tak ni reguliran.

V grafu spodaj je prikazan relativni položaj držav članic v smislu restriktivnosti v zvezi z dostopom do in opravljanjem poklica računovodje/davčnega svetovalca v skladu s kazalnikom restriktivnosti¹.

Graf 4: Kazalnik restriktivnosti: računovodje/davčni svetovalci

Vir: Evropska komisija, november 2016.

Izkazalo se je, da so računovodje/davčni svetovalci zelo raznolika skupina strokovnjakov, kot so računovodje, pooblaščen računovodje ali davčni svetovalci, pri čemer med državami članicami obstajajo velike razlike v zvezi z organizacijo poklicev in ustrezno regulacijo.

¹ Kazalnik restriktivnosti zajema naslednje skupine omejitev:

- (1) regulativni pristop: izključne ali skupne rezervirane dejavnosti in zaščita naziva;
- (2) zahteve po kvalifikacijah: število let izobraževanja in usposabljanja, obvezen državni izpit, obveznosti glede stalnega strokovnega izpopolnjevanja itd.;
- (3) druge zahteve za dostop: obvezno članstvo ali registracija pri strokovnem organu, omejitev števila podeljenih licenc, druge zahteve v zvezi z dovoljenji itd.;
- (4) zahteve glede opravljanja poklicev: omejitev glede oblike podjetij, zahteve glede lastniškega deleža, omejitve glede skupnega opravljanja poklicev, nezdržljivost dejavnosti itd.

Rezultati ankete EFAA po državah – Ali so na koncu storili, kar je bilo naročeno?

	Ne – niso storili, kot je bilo naročeno	Da – so storili, kot je bilo naročeno	So se posvetovali	Niso se posvetovali	Ne spomnijo se, če so se posvetovali
Nemčija	73 %	27 %	54 %	40 %	6 %
Nizozemska	95 %	5 %	100 %	0 %	0 %
Poljska	59 %	41 %	43 %	54 %	3 %
Portugalska	79 %	21 %	59 %	34 %	7 %
Španija	57 %	43 %	43 %	45 %	12 %
Ostali	71 %	29 %	29 %	50 %	21 %
Skupaj	68 %	32 %	51 %	42 %	8 %
Slovenija	75 %	25 %	69 %	23 %	7 %

Povprečje odstotka anketirancev EFAA, ki so na koncu storili kot jim je bilo naročeno je bil 32 %. Boljše od povprečja so države Nemčija in Portugalska, ki spadajo med bolj regulirane države. Izrazito boljša od povprečja je tudi Nizozemska, ki spada med srednje regulirane države. Najslabši rezultat med anketiranci ima Španija (43 %), kjer poklic kot tak ni reguliran. Presenetljivo je tudi dejstvo, da spada Poljska med najbolj regulirane države na tem področju, s tem da rezultati niso najbolj spodbudni. Kar 41 % poljskih anketirancev je podleglo pritiskom.

Kljub temu, da v Sloveniji poklic računovodje/davčnega svetovalca ni reguliran, pa je anketa pokazala, da so slovenski računovodje podlegli pritiskom le v 25 %.

2. ETIKA IN RAČUNOVODSTVO

Etika obravnava zelo široko vprašanje, kako naj nekdo živi ali drugače zastavljeno vprašanje glede na naše vedenje o tem, kaj je "prav" in kaj je "narobe". V etiki je nujno, da ste zavezani preprostim moralnim načelom družbe. Etično vedenje mora temeljiti na temeljnih vrednotah, kot so celovitost, poštenost, pravičnost in spoštovanje. Vendar žal vedenje ljudi zelo pogosto odstopa od teh vrednot.

Več kot dva tisoč petsto let so vplivni filozofi Sokrates (469 - 399 pr. n. št.), Platon (427 - 347 pr. n. št.), Aristotel (384 - 322 pr. n. št.) in Epikur (341 - 270 pr. n. št.) usmerjali ljudi k etičnemu načinu ravnanja. Njihove zamisli spodbujajo generacije uglednih mislecev in filozofov, ki so se znašli v različnih okoliščinah, da se še naprej pogovarjajo in artikulirajo svoje poglede. Kljub temu je vprašanje etike, ali bolje rečeno pomanjkanje etike na številnih področjih človeške dejavnosti, v družbi vse bolj pomembno in se pogosto razteza preko meja suverenih držav.

Poslovna etika je po letu 2000 zavzela opazno mesto v medijih, ki so poročali o številnih škandalih, ki v veliki meri ponazarjajo, da v etičnem pogledu ni vse ustrezno v globalni poslovni skupnosti. To je pritegnilo vedno večji odziv akademske in poslovne skupnosti pri reševanju etičnih problemov v poslovnem svetu in na področju računovodstva.

Mednarodna zveza računovodij (IFAC) je kot odgovor na zahtevo po višjih stopnjah etičnega vedenja iz računovodske stroke v luči številnih škandalov (kot je Enron leta 2001) leta 2005

objavila Kodeks ravnanja za poklicne računovodje. Člani IFAC so v glavnem sprejeli Kodeks ravnanja IESBA, ki zajema računovodje v računovodskih servisih in računovodje, ki delajo v podjetjih.

Z evropskega vidika ter vidika malih in srednje velikih računovodskih praks EFAA aktivno ozavešča o pomenu etike med svojimi člani (npr. organizirala je okroglo mizo o etiki v Berlinu decembra 2014).

Tudi ZRS je aktivna na tem področju:

- Člani ZRS upoštevajo **Kodeks članov Zbornice računovodskih servisov**, ki je zapis pravil, po katerih se le-ti ravnaajo pri opravljanju svoje dejavnosti. Kodeks temelji na Mednarodnem kodeksu etike računovodskega strokovnjaka in Etičnem kodeksu profesionalnih računovodij ter pomeni dopolnitev obstoječih zakonov in pravnih aktov, ki na posredni način regulirajo dejavnost stroke.
- ZRS je leta 2012 na 14. Kongresu izvajalcev računovodskih storitev izvedla **predavanje »Je etika v poslu res poniknila?«**.
- Zbornica računovodskih servisov je izdala **Standard izvajalcev računovodskih storitev**, ki opredeljuje osnovne pogoje za kakovost izvedbe storitev, zagotavljanje ustreznega kadra, delovnega okolja in ustreznega odnosa do naročnikov.
- Za vpis v **Katalog certificiranih računovodskih servisov Slovenije** mora podjetje podpisati ločeno izjavo, da družba / samostojni podjetnik posameznik pri opravljanju svoje dejavnosti spoštuje dobre poslovne običaje, opredeljene v Kodeksu članov Zbornice računovodskih servisov.

Kodeks poklicne etike računovodje – Slovenski inštitut za revizijo

je razglasil Slovenski inštitut za revizijo in jih uresničuje Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. Kodeks poklicne etike računovodje je zapis pravil, po katerih se ravnaajo računovodje pri opravljanju svojih strokovnih nalog.

V praksi računovodstvo vodijo poslovni subjekti sami ali najamejo zunanje izvajalce. Za spretnega finančnega analitika so poročila, ki jih pripravi računovodstvo, pomemben vir informacij za sprejemanje poslovnih odločitev. Informacije pa uporabljajo tudi številne zunanje zainteresirane strani. Nepravilne, izkrivljene ali napačne informacije, ki jih zainteresirane strani uporabljajo za manipulacijo z vedenjem drugih ljudi, so škodljive. Neprofesionalne prakse imajo škodljiv učinek ne samo za zainteresirane strani družbe, ampak lahko negativno vplivajo tudi na to, kaj se lahko zgodi v podjetju zdaj ali v prihodnosti.

Analiza raziskave obravnava poseben vidik etičnega vedenja, in sicer: kaj računovodje storijo, ko menijo, da so pod pritiskom strank, da predložijo informacije, ki so v nasprotju z njihovim dojemanjem poklicnega etičnega vedenja ali v nasprotju z računovodsko/davčno zakonodajo.

3. REZULTATI RAZISKAVE

3.1. O anketirancih

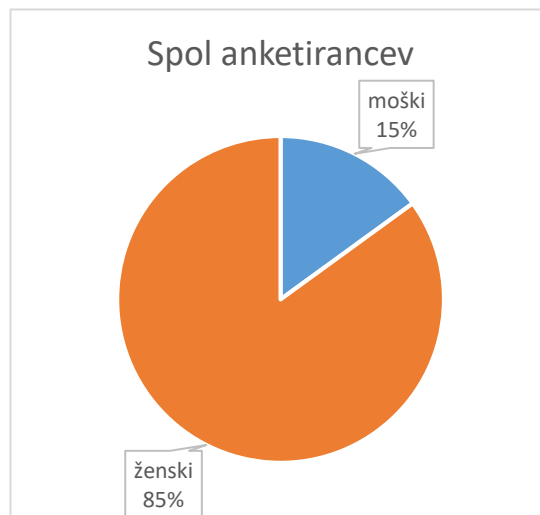
Vprašanje 1: Spol

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
moški	28	15 %	56 %
ženski	162	85 %	44 %
Skupaj	190	99 %	100 %

Anketo je v Sloveniji izpolnilo 15 % moških in 85 % žensk².

Primerjava z EFAA poročilom:

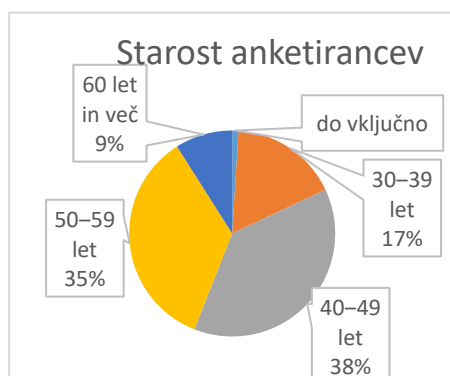
Anketo je na evropski ravni izpolnilo 44 % žensk in 56 % moških.

Iz primerjave z EFAA poročilom lahko sklepamo, da v tujini opravlja poklic računovodje več moških kot žensk, kar pomeni, da je razmerje obratno kot v Sloveniji.

Vprašanje 2: Starost anketirancev

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
do vključno 29 let	2	1 %	8 %
30–39 let	33	17 %	23 %
40–49 let	73	38 %	33 %
50–59 let	66	35 %	26 %
60 let in več	17	9 %	10%
Skupaj	191	100 %	100 %

V Sloveniji je največ anketirancev (38 %) iz starostne skupine 40–49 let, 35 % iz starostne skupine 50–59 let, 17 % iz starostne skupine 30–39 let, 9 % je iz starostne skupine 60 let in več ter 1 % iz starostne skupine do vključno 29 let.

Primerjava z EFAA poročilom:

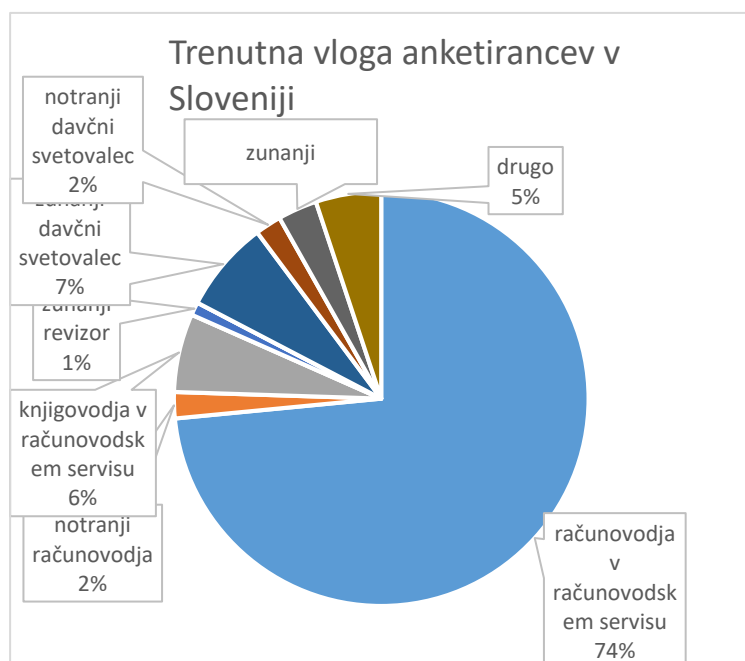
Iz EFAA poročila je razvidno, da je več anketirancev v starostni skupini do vključno 29 let in 30–39 let ter manj v starostnih skupinah 40–49 let in 50–59 let. Starostna

² Pri interpretaciji rezultatov se uporablja moška oblika »anketiranec« za vse odgovore, razen na mestih, kjer so poudarjene razlike med spoloma.

skupina 60 let in več je primerljiva na evropski in slovenski ravni.

Vprašanje 3: Kaj od naštetega najbolje opiše vašo trenutno vlogo?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
računovodja v računovodskem servisu	138	72 %	13 %
notranji računovodja	3	2 %	21 %
knjigovodja v računovodskem servisu	12	6 %	2 %
notranji knjigovodja	0	0 %	6 %
zunanji revizor	2	1 %	17 %
notranji revizor	0	0 %	1 %
zunanji davčni svetovalec	14	7 %	25 %
notranji davčni svetovalec	3	2 %	5 %
zunanji svetovalec	5	3 %	9 %
drugo • lastnik računovodskega servisa • direktor • prokurist • vodja računovodskega servisa • računovodja, revizor in davčni svetovalec • računovodja in davčni svetovalec v računovodskem servisu • strokovni sodelavec	10	5 %	13 %
Skupaj	187	98 %	100 %

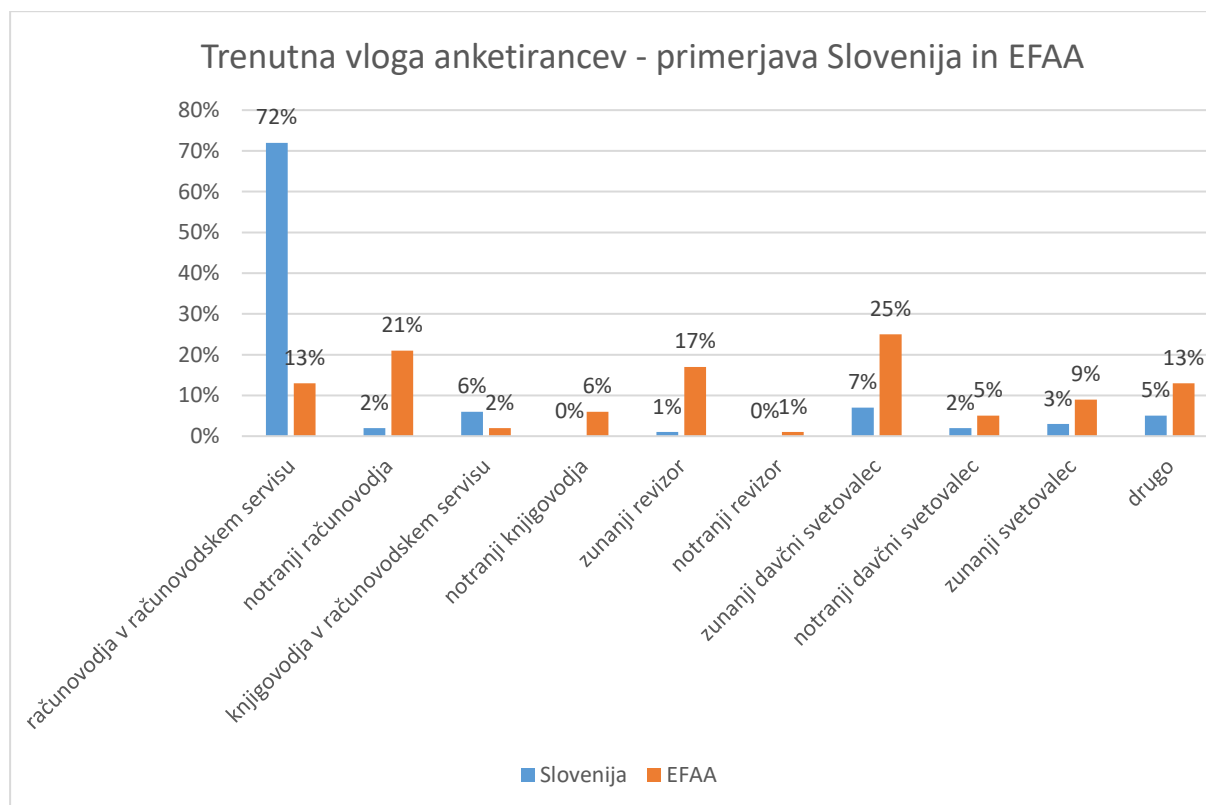
Največ anketirancev v Sloveniji (72 %) je odgovorilo, da trenutno vlogo najbolje opiše računovodja v računovodskem servisu, nato sledi zunanji davčni svetovalec (7 %), knjigovodja v računovodskem servisu (6 %), zunanji svetovalec (3 %), notranji davčni svetovalec in notranji računovodja (2 %) ter zunanji revizor (1 %). 5 % anketirancev je izbralo odgovor »drugo« in od tega je 7 vpisanih odgovorov: lastnik računovodskega servisa, direktor, prokurist, vodja računovodskega servisa, računovodja, revizor in davčni svetovalec, računovodja in davčni svetovalec v računovodskem servisu ter strokovni sodelavec.

svetovalec v računovodskem servisu ter strokovni sodelavec.

Primerjava z EFAA poročilom:

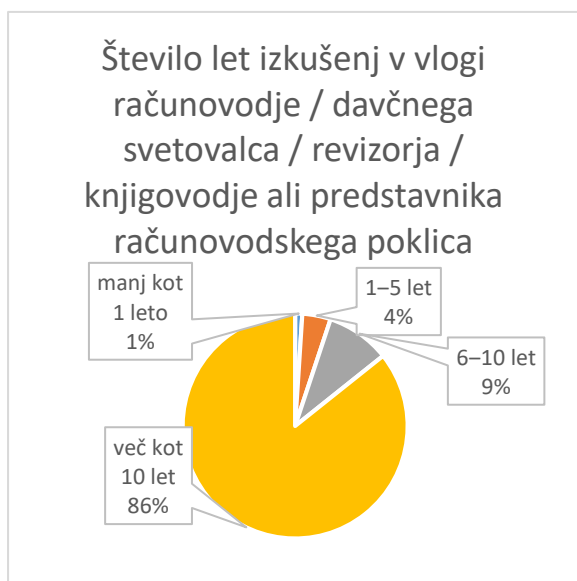
Iz EFAA poročila je razvidno, da je na evropski ravni največ anketirancev v vlogi zunanjega davčnega svetovalca (25 %; v Sloveniji le 7 %) in notranjega računovodje (21 %, v Sloveniji le 2 %), medtem ko je računovodij v računovodskem servisu 13 % (v Sloveniji 72 %).

Glede na poznavanje trga v Sloveniji veliko zunanjih računovodij v računovodskih servisih nudi tudi storitve davčnega svetovanja. Rezultate ankete bi lahko brali tudi tako, da se vlogi računovodje v računovodskem servisu in zunanjega davčnega svetovalca združita.

Vprašanje 4: Koliko let izkušenj imate v vlogi računovodje / davčnega svetovalca / revizorja / knjigovodje ali predstavnika računovodskega poklica (vključno z leti usposabljanja)?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
manj kot 1 leto	1	1 %	1%
1–5 let	8	4 %	8%
6–10 let	18	9 %	13%
več kot 10 let	160	84 %	78%
Skupaj	187	98 %	100 %

Največ anketirancev v Sloveniji (84 %) ima več kot 10 let delovnih izkušenj v vlogi računovodje / davčnega svetovalca / revizorja / knjigovodje ali predstavnika računovodskega poklica (vključno z leti usposabljanja), 9 % ima 6–10 let, 4 % ima 1–5 let in 1 % ima manj kot eno leto delovnih izkušenj

Primerjava z EFAA poročilom:
Število let delovnih izkušenj na evropski in slovenski ravni je primerljivo.

Vprašanje 5: V kateri državi ste trenutno zaposleni?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija
Slovenija	185	97 %
drugo	1	1 %
Skupaj	186	97 %

97 % anketirancev je odgovorilo, da so zaposleni v Sloveniji. Ker je en anketiranec odgovoril »upokojenec« pri možnosti »drugo«, lahko sklepamo, da so vsi anketiranci, ki so odgovorili na vprašanje, aktivni v Sloveniji.

Primerjava z EFAA poročilom:

Največ anketirancev je zaposlenih v Španiji (200), sledi Nemčija (170), Poljska (125), Portugalska (78), Nizozemska (48), Madžarska (13), Združeno kraljestvo Velike Britanije in severne Irske (8) ter Albanija, (3). 19 anketirancev je zaposlenih v drugih državah.

3.2. Preiskovanje primerov pritiska

Ta del ankete preiskuje primere pritiska in poskuša določiti, ali obstajajo značilni vzorci glede:

- pojava pritiska;
- tipa izvajanega pritiska;
- oseb, ki verjetno izvajajo pritisk;
- organizacije, v katerih je najbolj verjetno, da se opazi pritisk;
- končne posledice pritiska;
- sposobnosti ali verjetnosti posvetovati se z drugo osebo ali organom, ko je nekdo podvržen pritisku.

Vprašanje 6: Ste bili v svoji karieri izpostavljeni pritisku, da bi delovali v nasprotju z vašo (1) poklicno etiko ali (2) davčno in/ali računovodsko zakonodajo?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
da – bil/a sem izpostavljen/a pritisku	109	57 %	64 %
ne – nisem bil/a izpostavljen/a pritisku	74	39 %	36 %
Skupaj	183	96 %	96 %

V Sloveniji je bilo 57 % anketirancev v svoji karieri izpostavljeno pritisku, da bi delovali v nasprotju s poklicno etiko ali davčno in/ali računovodsko zakonodajo, medtem ko 39 % ni bilo izpostavljeno pritisku.

Primerjava z EFAA poročilom:

Na evropski ravni je bilo 64 % anketirancev izpostavljeno pritisku, da bi delovali v nasprotju z vašo (1) poklicno etiko ali (2) davčno in/ali računovodsko zakonodajo, **kar je za 7 odstotnih točk več kot v Sloveniji.**

Iz tega lahko sklepamo, da so računovodje v Sloveniji manj izpostavljeni pritisku, da bi delovali v nasprotju z vašo (1) poklicno etiko ali (2) davčno in/ali računovodsko zakonodajo kot je evropsko povprečje.

Podrobneje je bila narejena analiza povezave med spolom anketirancev in izpostavljenostjo pritisku.

Spol	da – bil/a sem izpostavljen/a pritisku		ne – nisem bil/a izpostavljen/a pritisku	
	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija
moški	12	11 %	15	20 %
ženski	96	89 %	59	80 %
Skupaj	108	100 %	74	100 %

Analiza je pokazala, da so bile ženske v 89 % primerih izpostavljene pritisku in moški v 11 % primerih.

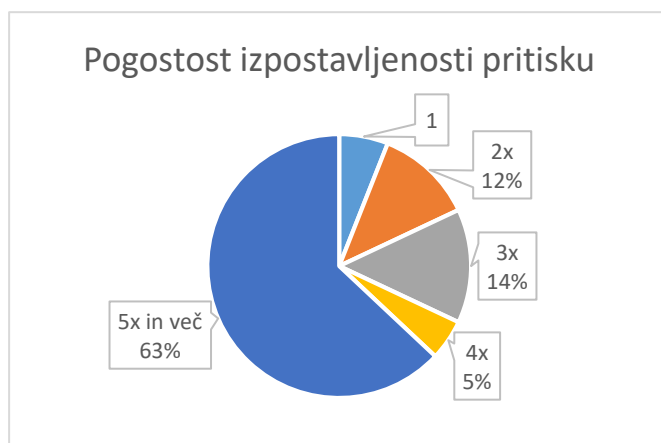

Primerjava, pripravljena na evropski ravni, je pokazala, da ni večjih razlik, da so bile ženske bolj izpostavljene pritisku kot moški.

V nadaljevanju so na anketo lahko odgovarjali samo anketiranci, ki so v vprašanju 6 odgovorili, da so bili v svoji karieri izpostavljeni pritisku, da bi delovali v nasprotju s poklicno etiko ali davčno in/ali računovodsko zakonodajo.

Vprašanje 7: Kolikokrat ste bili izpostavljeni pritisku?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
1x	7	6 %	7 %
2x	13	12 %	16 %
3x	15	14 %	12 %
4x	5	5 %	5 %
5x in več	69	63 %	60 %
Skupaj	109	100 %	100 %

V Sloveniji je 63 % anketirancev odgovorilo, da so bili 5x in več izpostavljeni pritisku, 14 % je bilo izpostavljeno pritisku 3x, 12 % je bilo izpostavljeno pritisku 2x, 6 % je bilo izpostavljeno pritisku 1x in 5 % anketirancev je bilo izpostavljeno pritisku 4x.

Primerjava z EFAA poročilom: Število situacij, ko so bili anketiranci izpostavljeni pritisku, je primerljivo na evropski in slovenski ravni.

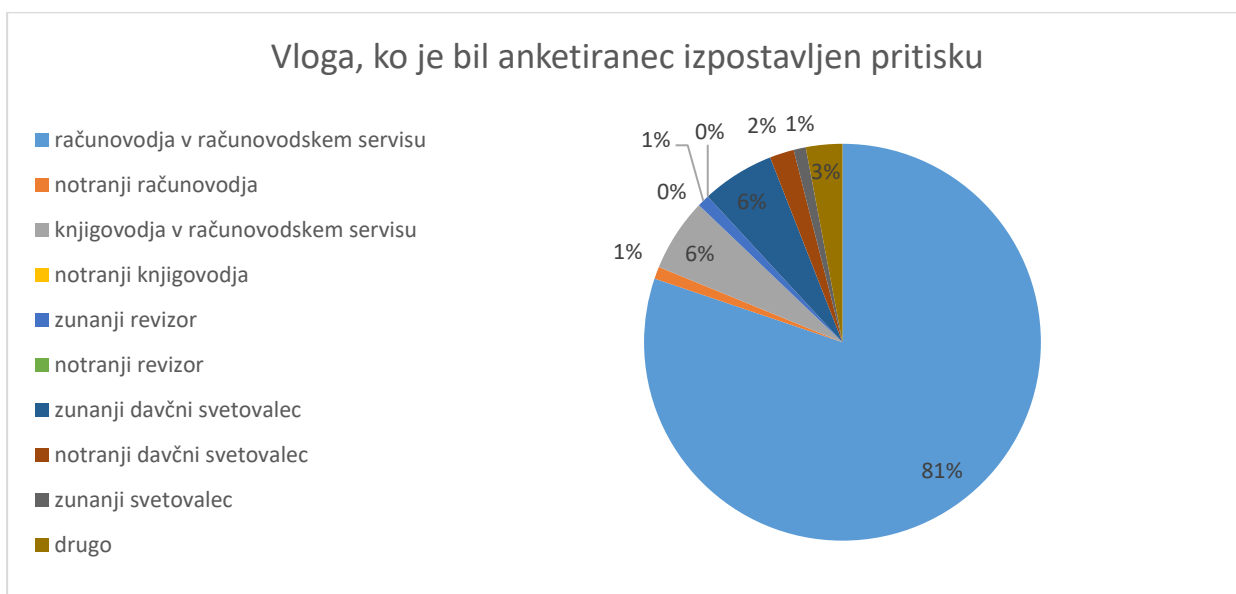
Glede na to, da so anketo rešili v 72 % računovodje v računovodskih servisih, ki sodelujejo z več strankami, predpostavljamo da je bil pritisk lahko izvajan s strani različnih strank. Dejanja, ki so jih stranke zahtevale od računovodij, ko je bil izvajan pritisk, so prikazani v nadaljevanju.

3.3. Položaj, na katerem so bili anketiranci, ko so bili izpostavljeni pritisku

Ta del ankete poskuša dobiti vpogled izkušnje enega od primerov ali edinega primera, ko je bil anketiranec izpostavljen pritisku.

Vprašanje 8: Radi bi natančno določili, kakšna je bila vaša takratna vloga (ko ste bili izpostavljeni pritisku).

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
računovodja v računovodskem servisu	87	81 %	15 %
notranji računovodja	1	1 %	22 %
knjigovodja v računovodskem servisu	7	6 %	2 %
notranji knjigovodja	0	0 %	3 %
zunanji revizor	1	1 %	21 %
notranji revizor	0	0 %	0 %
zunanji davčni svetovalec	6	6 %	1 %
notranji davčni svetovalec	2	2 %	28 %
zunanji svetovalec	1	1 %	2 %
drugo • davčni svetovalec • finančni direktor	3	3 %	5 %
Skupaj	108	100 %	100 %

Ko so bili anketiranci izpostavljeni pritisku, je bilo 81 % anketirancev v Sloveniji v vlogi

računovodje v računovodskem servisu, po 6 % v vlogi knjigovodje v računovodskem servisu in zunanjega davčnega svetovalca, 3 % so označili drugo (davčni svetovalec, finančni direktor), po 2 % sta bila v vlogi notranjega davčnega svetovalca in po 1 % v vlogi notranjega računovodje, zunanjega revizorja in zunanjega svetovalca.

Primerjava z EFAA poročilom:

Primerjava z EFAA poročilom pokaže, da je bilo največ anketirancev v vlogi notranjega davčnega svetovalca (28 %) in notranjega računovodje (22 %). Če temu prištejmo še notranjega knjigovodjo (3 %), je 53 % anketirancev pod pritiskom znotraj podjetja.

V Sloveniji je neprimerno največ oseb pod pritiskom v vlogi računovodje v računovodskem servisu.

Presenetljiv je podatek, da je na evropski ravni tako velik odstotek notranjih davčnih svetovalcev pod pritiskom (28 %), na podlagi česar se lahko sklepa, da v tujini obstaja praksa zaposlovanja notranjih davčnih svetovalcev, ki se soočajo s pritiski pri odmeri davkov in zastopanju pred davčnimi organi.

V Sloveniji imajo le večja podjetja zaposlene notranje davčne svetovalce. Funkcija davčnega svetovanja in zastopanja je večinoma dana v izvajanje zunanjim partnerjem ali računovodskemu servisu.

V Sloveniji so tako najbolj pod pritiskom računovodje v računovodskem servisu (81 %), kar kaže na to, da ima večina MSP zunanje računovodstvo in naročniki vršijo pritisk na izvajalce računovodskih storitev.

Ta del ankete poskuša ugotoviti, na kakšen položaju so bile osebe, ki so na anketirance izvajale pritisk.

Vprašanje 9: Kdo je na delovnem mestu izvajal pritisk na vas?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
kolega/sodelavec, ki je na podobnem položaju kot jaz	3	2 %	4 %
neposredno nadrejeni	10	8 %	11 %
direktor/član upravnega odbora ali nadzornega sveta	7	5 %	17 %
lastnik podjetja, v katerem/i ste zaposleni	7	5 %	21 %
stranka, za katero opravljate storitve	102	79 %	46 %
Skupaj	129	100 %	100 %

Anketiranci so lahko označili več odgovorov.

79 % anketirancev v Sloveniji je odgovorilo, da so pritisk na delovnem mestu izvajale stranke, v 8 % primerih neposredno nadrejeni, v po 5 % primerih direktor/član upravnega odbora ali nadzornega sveta in lastnik podjetja, v katerem je anketiranec zaposlen ter najmanj (2 %) so izvajali pritisk kolegi oz. sodelavci, ki so na podobnem položaju kot anketiranec.

Primerjava z EFAA poročilom:

Na evropski ravni so največ pritiskov izvajale stranke, za katero so anketirancu opravljali storitve (46 %), kar je 33 odstotnih točk manj kot v Sloveniji. Na evropski ravni je v primerjavi s Slovenijo veliko več pritiskov s strani lastnikov podjetja, v katerem je anketiranec zaposlen (21 %), direktorja oz. člana upravnega odbora ali nadzornega sveta (17 %) ter neposredno nadrejenega (11 %).

Če rezultate povežemo s prejšnjim vprašanjem, kjer so anketiranci odgovarjali, v kakšni vlogi so se nahajali v trenutku pritiska, lahko sklepamo, da je bilo na evropski ravni 53 % anketirancev zaposlenih znotraj podjetja in v 54 % primerih je bil pritisk izvajan od oseb, ki so neposredno povezane s podjetjem.

V Sloveniji so največ pritiskov doživljali računovodje v računovodskem servisu ali zunanji davčni in ostali svetovalci (81 %), na katere so vršile pritisk stranke, za katere so opravljali storitve (79 % primerov).

Ta del ankete poskuša ugotoviti, ali je bila oseba, ki je izvajala pritisk, odgovorna za računovodske informacije, in ali so bili anketiranci motivirani, da bi podlegli tovrstnem pritisku.

Vprašanje 10: Ali je bila oseba, ki je izvajala nad vami pritisk, odgovorna za finančne ali računovodske zadeve?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
da	68	66 %	28 %
ne	35	34 %	72 %
Skupaj	103	100 %	100 %

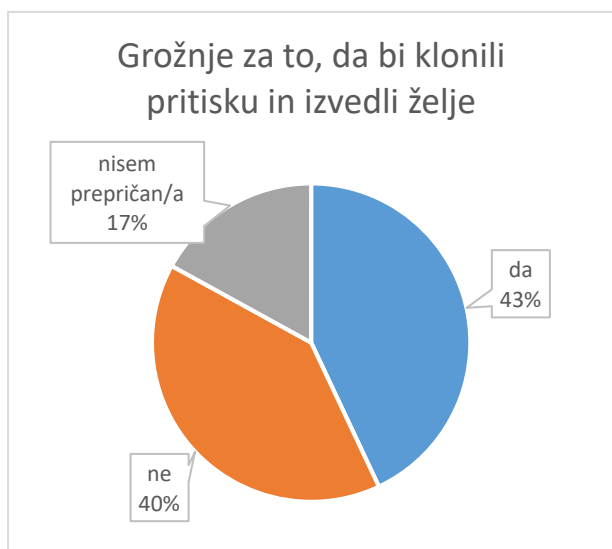
Nekateri anketiranci so podali še dodatno razmišljanje:

- Podjetniki, ki bi si radi na vsak način znižali davčno osnovo. Ker sem bolj konzervativni tip svetovalca in je javnosti to znano, se zaradi tega dejstva name ne obračajo s povpraševanjem.
- Stranka me je nagovarjala, da oddamo DDV obračun po predpisanem roku, ker bi bilo to za njo bolj ugodno. V drugem primeru pa je stranka vztrajala pri knjiženju dogodka kot davčno priznanega, ki pa je bil privatne narave. V obeh primerih nisem izvršil predlaganih dejanj.
- Naročnikom včasih težko dopoveš, da nekaj ni v skladu z zakonom.
- Pričakovanje naročnika glede drugačne obravnave poslovnega dogodka (v nasprotju s standardi in zakonodajo).
- Stranka grozi, da bo šla drugam, ker drugi računovodski servisi opravijo storitev na način, kot sami to želijo, čeprav je v nasprotju z zakonom.
- Stranka: »Tako naredi in ne razmišljaj preveč.«
- Pritiski so bili bolj v smislu stališča, ki ga je stranka prejela od mene, ki pa ni bilo skladno s tistim, kar si je stranka želela prejeti v odgovoru. Npr. moje stališče je bilo drugačno od prakse, ki naj bi bila v krogu kolegov, med katerim se stranka giblje, stalnica, itd. Stranke velikokrat povedo: »Saj vsi tako delajo, vi pa nas učite, da to ni pravilno in nam delate težave. Bomo šli pa drugam po nasvet.« itd.
- Stranka je želela določen odstotek, če z njo sklenemo posel, na roko.

Iz dodatnih komentarjev vprašanju lahko sklepamo, da so v teh navedenih primerih stranke izvajale pritisk, večina je grozila s prekinitvijo pogodbe o poslovnem sodelovanju in med strankami obstaja mišljenje da tudi drugi računovodski servisi opravljajo dejanja, ki niso skladna s profesionalno etiko ali/in davčno in računovodsko zakonodajo. Nekaj anketirancev ostaja profesionalno etičnih in znajo utemeljiti svoja strokovna stališča, da pritiskom niso popustili. Stranke od računovodij pričakujejo, da bodo slednji naredili nekaj, kar ni etično ali skladno z zakoni. Poleg tega so osebe, ki izvajajo pritisk v 66 % odgovorne za področje financ in računovodstva. Le-te naj bi imele strokovno znanje iz davkov in računovodstva, a ga ne želijo spoštovati in upoštevati.

Vprašanje 12: Ali vam je oseba, ki je nad vami izvajala pritisk, na kakršen koli način grozila (na primer: prenehanje poslovnega sodelovanja, zmanjšanje plače, nižje delovno mesto ali zmanjšana možnost za napredovanje, odpustitev, drugo)?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
da	44	43 %	32 %
ne	41	40 %	54 %
nisem prepričan/a	18	17 %	14 %
Skupaj	103	100 %	100 %

Oseba, ki je nad anketiranci v Sloveniji izvajala pritisk, je v 43 % primerih grozila, v 40 % ni grozila in v 17 % niso prepričani.

Dodatna pojasnila 16 anketirancev lahko strnemo v tri skupine odgovorov:

- Prenehanje poslovnega sodelovanja. 8x
- Grožnja prenehanja poslovnega sodelovanja. 7x
- Stranka ni jasno povedala posledic. 1x

Primerjava z EFAA poročilom:

Na evropski ravni je 32 % anketirancev odgovorilo, da oseba, ki je nad njimi izvajala pritisk, tudi na kakršen koli način grozila, v

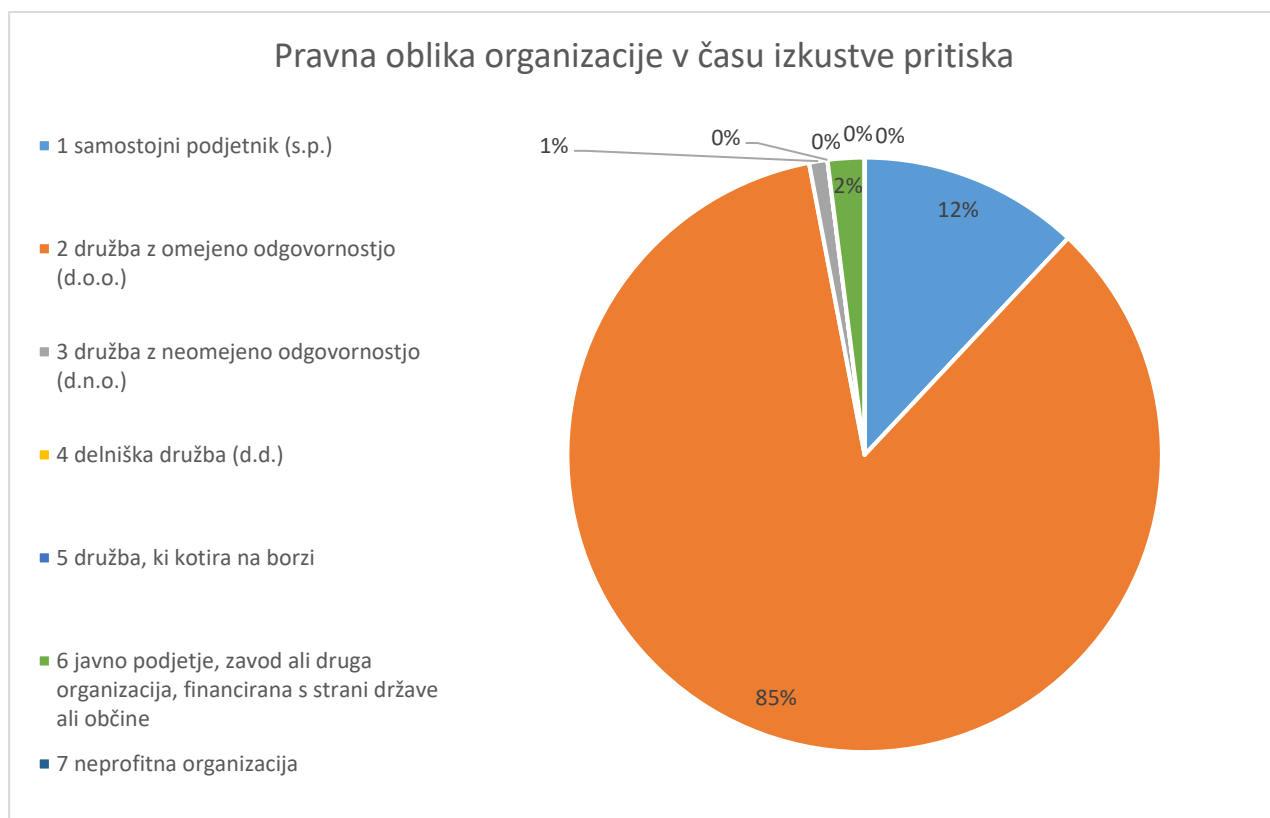
54 % primerih teh groženj ni bilo in v 14 % primerih anketiranci niso prepričani.

Primerjava na slovenski in evropski ravni pokaže, da je v Sloveniji za 12 odstotnih točk več (43 %) anketirancev prejelo tudi grožnje ob tem, ko je oseba nad njimi izvajala pritisk. Iz podrobnejših opisov odgovorov lahko razberemo, da so bile v večini primerov grožnje povezane s prenehanjem poslovnega sodelovanja med stranko in računovodskim servisom, v nekaj primerih je stranka tako tudi naredila. Na evropski ravni sta poleg navedenega še grožnji izguba zaposlitve (v teh primerih prihaja pritisk verjetno od nadrejenih) in pogojevanje nadaljevanja poslovnega sodelovanja.

To vprašanje poskuša oceniti, ali je oseba bolj nagnjena k temu, da trpi zaradi pritiska - odvisno od tega, v kakšne vrste organizaciji dela ali z njo sodeluje.

Vprašanje 13: Pravna oblika organizacije, v kateri ste bili zaposleni ali za katero ste delali, ko ste izkusili pritisk.

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
1 samostojni podjetnik (s.p.)	12	12 %	21 %
2 družba z omejeno odgovornostjo (d.o.o.)	87	85 %	53 %
3 družba z neomejeno odgovornostjo (d.n.o.)	1	1 %	17 %
4 delniška družba (d.d.)	0	0 %	0 %
5 družba, ki kotira na borzi	0	0 %	4 %
6 javno podjetje, zavod ali druga organizacija, financirana s strani države ali občine	2	2 %	2 %
7 neprofitna organizacija	0	0 %	3 %
8 drugo	0	0 %	0 %
Skupaj	102	100 %	100 %

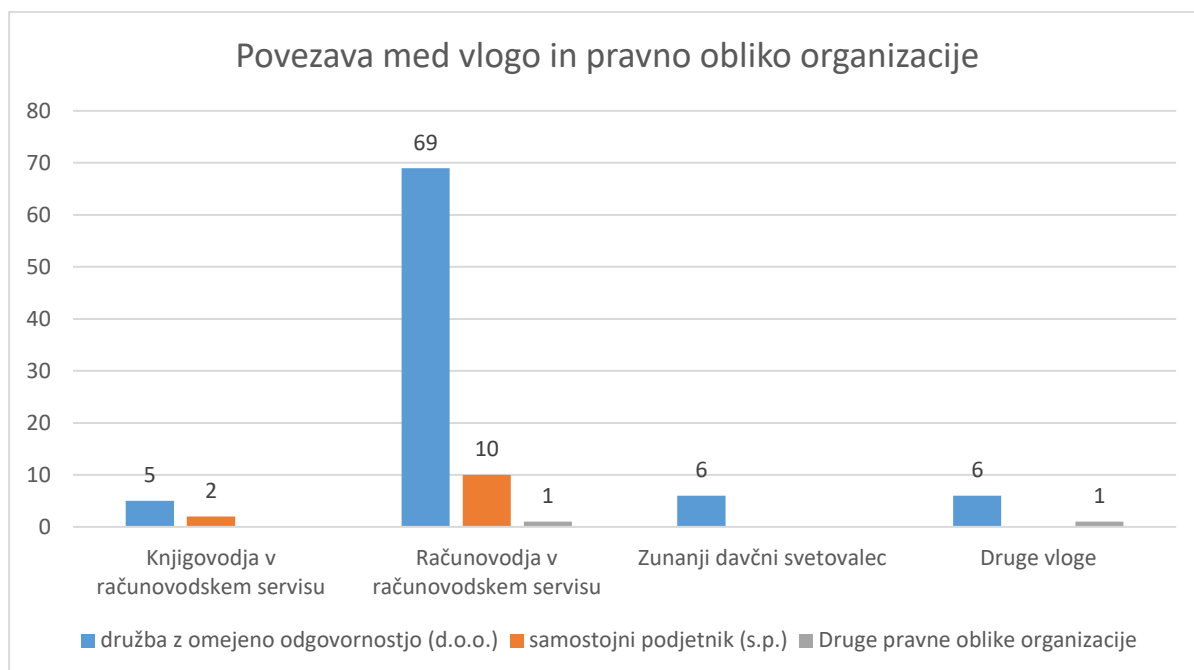
85 % anketirancev v Sloveniji je bilo zaposlenih oz. so delali za družbo z omejeno odgovornostjo, ko so izkusili pritisk, 12 % kot samostojni podjetnik ali za samostojnega podjetnika, 2 % je bilo zaposlenih oz. so delali za javno podjetje, zavod ali druga organizacija, financirana s strani države ali občine in 1 % je bil zaposlen oz. so delali za družbo z neomejeno odgovornostjo.

Primerjava z EFAA poročilom:

Največ anketirancev je bilo v času izkušnje pritiska zaposlenih v družbi z omejeno odgovornostjo ali kot samostojni podjetnik posameznik tako v Sloveniji kot na evropski ravni.

Dodatno je pripravljena primerjava med vlogo (ko je bil anketiranec izpostavljen pritisku) in pravno obliko organizacije, v kateri je bil zaposleni ali za katero je delal, ko je izkusil pritisk.

	družba z omejeno odgovornostjo (d.o.o.)	samostojni podjetnik (s.p.)	Druge pravne oblike organizacije
Knjigovodja v računovodskem servisu	5	2	
Računovodja v računovodskem servisu	69	10	1
Zunanji davčni svetovalec	6		
Druge vloge	6		1
Skupaj	86	12	2

Možni zaključki so:

- V anketi je sodelovalo največ anketirancev, ki so zaposleni ali so delali za družbo z omejeno odgovornostjo (d.o.o.) v vlogi računovodje v času, ko so izkusili pritisk.
- **Tudi primerjava z EFAA poročilom je pokazala, da računovodje na splošno izkusijo največ pritiska v sodelovanju z družbo z omejeno odgovornostjo.**
- Anketiranci največkrat izkusijo pritisk v družbi z omejeno odgovornostjo (d.o.o.) ne glede na svojo vlogo.

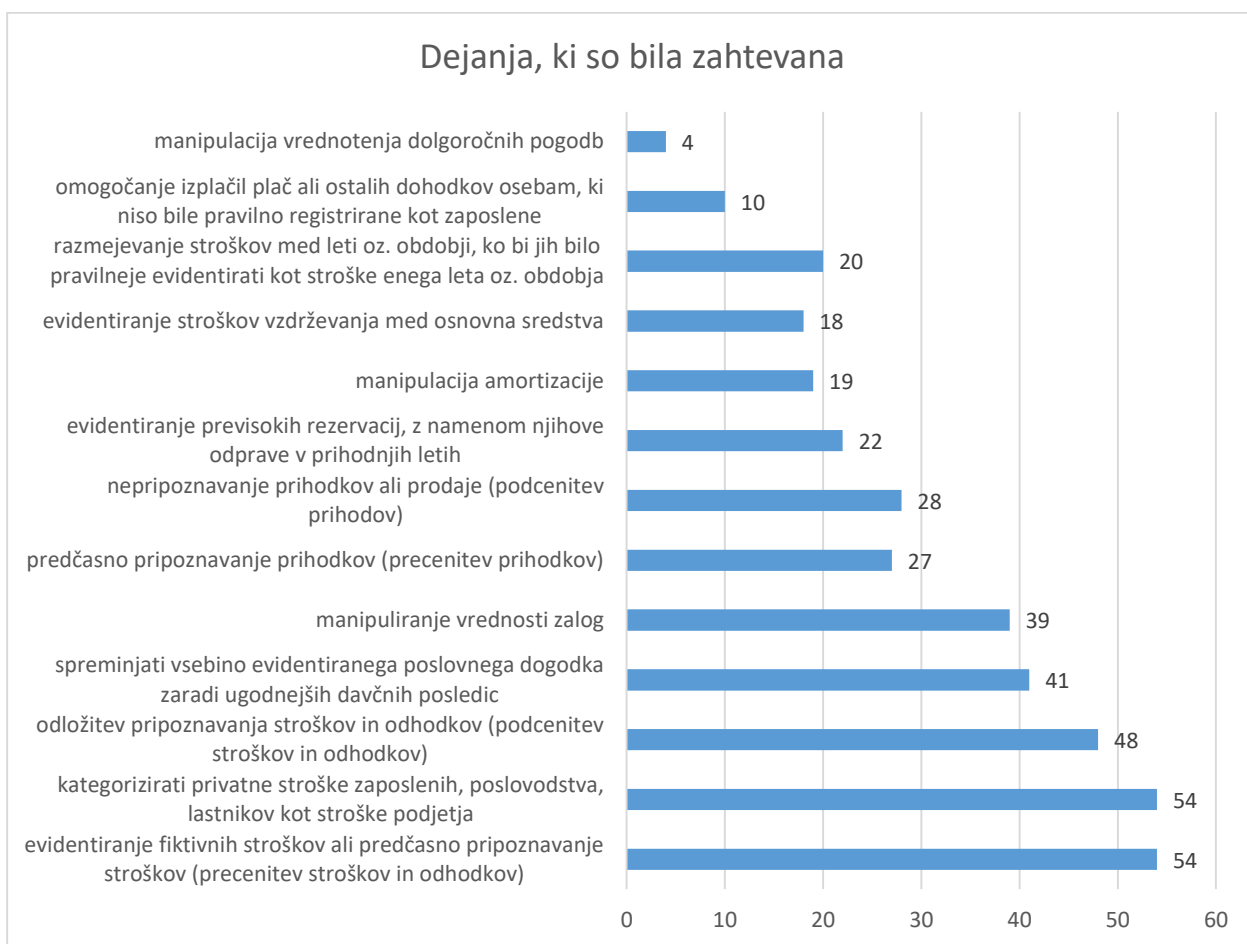
3.5. Raziskovanje pritiska, ki ste mu bili podvrženi, in njegove posledice

Ta del ankete poskuša ugotoviti tip izvajanega pritiska, kaj je bilo od vas zahtevano, tj. cilj oziroma namen pritiska.

Vprašanje 14: Informacije o dejanjih, ki so jih od vas zahtevali, ko je bil nad vami izvajan pritisk.

Odgovor	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
evidentiranje fiktivnih stroškov ali predčasno pripoznavanje stroškov (precenitev stroškov in odhodkov)	54	14 %	10 %
kategorizirati privatne stroške zaposlenih, posloводства, lastnikov kot stroške podjetja	54	14 %	13 %
odložitev pripoznavanja stroškov in odhodkov (podcenitev stroškov in odhodkov)	48	13 %	13 %
spreminjati vsebino evidentiranega poslovnega dogodka zaradi ugodnejših davčnih posledic	41	11 %	8 %
manipuliranje vrednosti zalog	39	10 %	13 %

Odgovor	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
predčasno pripoznavanje prihodkov (precenitev prihodkov)	27	7 %	7 %
nepripoznavanje prihodkov ali prodaje (podcenitev prihodov)	28	7 %	7 %
evidentiranje previsokih rezervacij, z namenom njihove odprave v prihodnjih letih	22	6 %	7 %
manipulacija amortizacije	19	5 %	5 %
evidentiranje stroškov vzdrževanja med osnovna sredstva	18	5 %	6 %
razmejevanje stroškov med leti oz. obdobji, ko bi jih bilo pravilneje evidentirati kot stroške enega leta oz. obdobja	20	5 %	4 %
omogočanje izplačil plač ali ostalih dohodkov osebam, ki niso bile pravilno registrirane kot zaposlene	10	3 %	4 %
manipulacija vrednotenja dolgoročnih pogodb	4	1 %	2 %
Skupaj	384	100 %	100 %

V Sloveniji je po 14 % anketirancev odgovorilo, da so od njih zahtevali evidentiranje fiktivnih stroškov ali predčasno pripoznavanje stroškov (precenitev stroškov in odhodkov) in kategoriziranje privatne stroške zaposlenih, posloводства, lastnikov kot stroške podjetja, 13 % odložitev pripoznavanja stroškov in odhodkov (podcenitev stroškov in odhodkov), 11 % spreminjati vsebino evidentiranega poslovnega dogodka zaradi ugodnejših davčnih posledic, 10 % manipuliranje vrednosti zalog, po 7 % predčasno pripoznavanje prihodkov (precenitev

prihodkov) in nepripoznavanje prihodkov ali prodaje (podcenitev prihodov), 6 % evidentiranje previsokih rezervacij, z namenom njihove odprave v prihodnjih letih, po 5 % manipulacija amortizacije, evidentiranje stroškov vzdrževanja med osnovna sredstva in razmejevanje stroškov med leti oz. obdobji, ko bi jih bilo pravilneje evidentirati kot stroške enega leta oz. obdobja, 3 % omogočanje izplačil plač ali ostalih dohodkov osebam, ki niso bile pravilno registrirane kot zaposlene in 1 % manipulacija vrednotenja dolgoročnih pogodb.

Primerjava z EFAA poročilom:

Primerjava na evropski in slovenski ravni kaže na primerljiva dejanja in deleže, kako pogosto so se ponavljala.

Vprašanje 15: Ali ste vnaprej predstavili svoja strokovna stališča, da bi preprečili pritisk?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
da	80	84 %	71 %
ne	15	16 %	29 %
Skupaj	95	100 %	100 %

84 % anketirancev v Sloveniji je vnaprej predstavilo svoja strokovna stališča, da bi preprečili pritisk, medtem ko 16 % ni vnaprej predstavilo strokovnih stališč.

Primerjava z EFAA poročilom:

Na evropski ravni je 71 % anketirancev vnaprej predstavilo svoja strokovna stališča, da bi preprečili pritisk in 29 % anketirancev tega ni storilo. Primerjava s Slovenijo kaže, da je v Sloveniji za 13 odstotnih točk več (84 %) anketirancev vnaprej predstavilo svoja stališča, da bi se izognili pritisku.

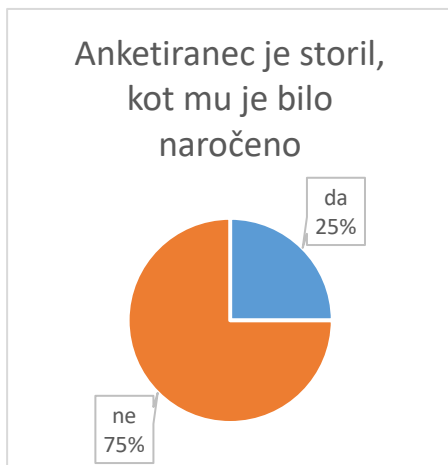
Opozorila anketirancev v Sloveniji lahko strnemo v naslednje skupine:

- Spoštovanje zakonov, predpisov in stališč davčnih organov. 25x
- Spoštovanje Slovenskih računovodskih standardov. 10x
- Spoštovanje računovodske in davčne etike. 10x

Nekatere stranke so kljub vnaprejšnjim opozorilom vztrajale pri svojih zahtevah.

Vprašanje 16: Ste na koncu storili, kar vam je bilo naročeno?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
da	24	25 %	32 %
ne	72	75 %	68 %
Skupaj	96	100 %	100 %

75 % anketirancev v Sloveniji na koncu ni storilo, kot jim je bilo naročeno, medtem ko je 25 % storilo, kot jim je bilo naročeno.

Primerjava z EFAA poročilom:

Na evropski ravni je 32 % anketirancev na koncu storilo, kar jim je bilo naročeno, kar je za 7 odstotnih točk več kot na slovenski ravni. Iz podatka lahko sklepamo, da anketiranci v Sloveniji manj popustijo pritiskom kot na evropski ravni.

Ob tem so anketiranci v Sloveniji dodatno še pojasnili:

- Anketiranci niso naredili, kot je bilo zahtevano, kar je imelo za posledico prenehanje sodelovanja s stranko (3x) in ker je v nasprotju z zakoni, predpisi in stališči davčnih organov (6x).
- Anketiranec in oseba, ki je izvajala pritisk, so našli vmesno rešitev. 4x
- Računovodje so storile, kar je bilo zahtevano, če je oseba, ki je izvajala pritisk, podpisala pisno izjavo, da bo zadeva urejena v nasprotju z zakoni, predpisi in stališči davčnih organov. 3x

Vprašanje 17: Kakšne posledice ste utrpeli?

Anketiranci v Sloveniji so zapisali, kakšne posledice so utrpeli:

- Prekinitev poslovnega sodelovanja. 14x
- Brez posledic. 9x
- Grožnje. 3x
- Maščevanje stranke s kazensko ovadbo. 2x
- Odpoved pogodbe o zaposlitvi. 2x
- Dolgotrajne in burne diskusije s strankami, ki velikokrat nočejo razumeti posledic takih ravnanj. V glavnini se stranke le odločijo za pravilno pot. Veliko je odvisno tudi od stranke same. Opažam namreč, da se tujci (kapital iz tujine) v glavnini ne spuščajo v manipulacije, slovenske stranke pa so bolj podvržene željam po tovrstnih mahinacij. 1x
- Zmanjšanje obsega poslovanja in slabo ime, da ne delamo za stranko, ampak za davkarijo. 1x
- Prekinitev pogodb in nepoplačilo dolga za opravljene storitve. 1x
- Posledično mobing s strani nadrejenega. 1x

Posledice dejanj, ker anketiranci niso podlegli pritisku, so bile največkrat prenehanje poslovnega sodelovanja s stranko, bistveno manjkrat izpad prihodka zaradi zmanjšane obsega poslovanja, strankino neplačilo za opravljene storitve. V redkih primerih je anketiranec dal odpoved in se samozaposlil, računovodski servis je bil prijavljen na FURS, nadrejeni je izvajal mobing in zaposleni v računovodskem servisu je doživel stres zaradi kazenske ovadbe iz maščevanja.

Na evropski ravni so bile posledice v obliki slabših možnosti za napredovanje, bolezn, stresa in izgube zaposlitve za anketirance, ki so bili zaposleni. V primerih, ko je pritiske izvajala stranka, za katero so se opravljale storitve, so anketiranci prejeli grožnje, vendar je na koncu stranka sprejela njihovo mnenje in ni bilo posledic.

Večino posledic so torej čutili notranje zaposleni na evropski ravni in računovodje, ki izvajajo storitve za stranke, na slovenski ravni.

3.6. Posvetovanje v primerih pritiska

Ta del ankete poskuša ugotoviti, ali se je anketiranec posvetoval z drugo osebo ali profesionalno organizacijo v času, ko ste bili pod pritiskom.

Vprašanje 18: Ste se s komer koli posvetovali v času, ko so nad vami izvajali pritisk?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
da	66	69 %	51 %
ne	22	23 %	42 %
ne spomnim se	7	7 %	7 %
Skupaj	95	100 %	100 %

V času, ko so nad anketiranci v Sloveniji izvajali pritisk, se je 69 % posvetovalo z drugo osebo in 23 % se jih ni posvetovalo. 7 % anketirancev se ne spomni, če so se posvetovali z drugo osebo.

Primerjava z EFAA poročilom:

Na evropski ravni se je 51 % anketirancev posvetovalo z drugo osebo, ko so bili pod pritiskom, in 42 % se ni posvetovalo. Pritisku sicer najbolj podležejo v Španiji in Poljski, najmanj pa v Nemčiji, na Nizozemskem in Portugalskem. V državah Nemčija, Nizozemska in Portugalska je tudi bolj

verjetno, da se bodo osebe pod pritiskom posvetovali z drugo osebo.

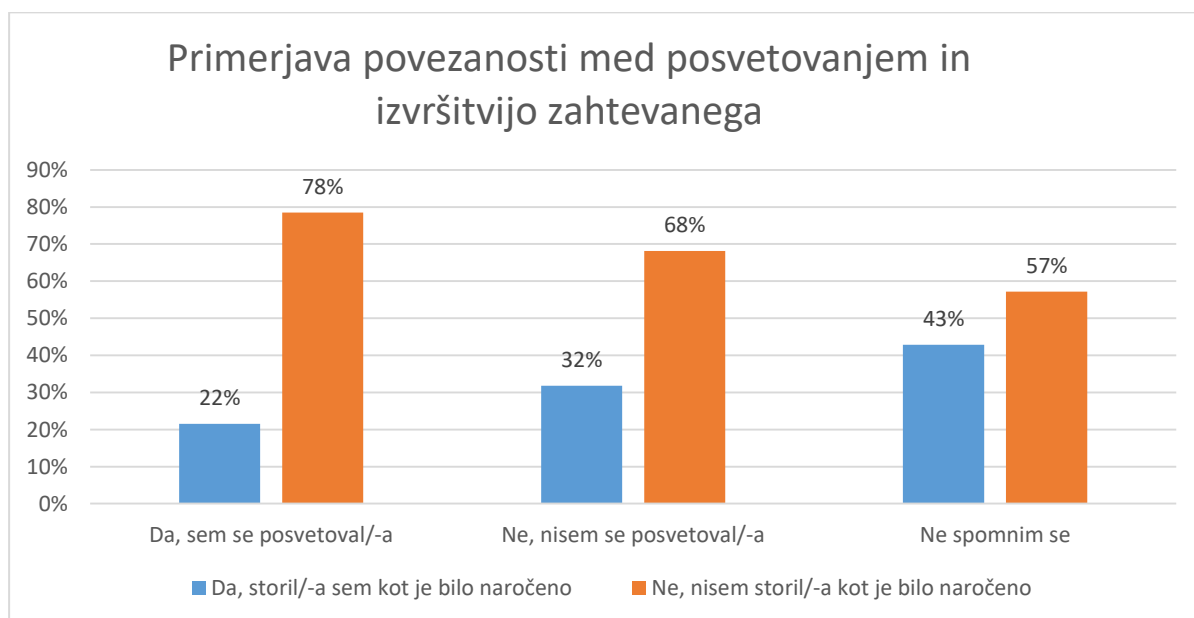
Primerjava na evropski in slovenski ravni pokaže, da je za 18 odstotnih točk več anketirancev na slovenski ravni poiskalo nasvet pri drugi osebi, ko so bili pod pritiskom.

Nekateri so še dodatno pojasnili odgovor:

- Pravniki.
- Vedno se želim v kritičnih situacijah posvetovati s kolegom (izven podjetja).
- Tudi smo se. Najprej krog sodelavcev, potem krog stanovskih kolegov, nadalje pa je odvisno od zahtevnosti primera.
- Običajno se posvetujem s kolegi v našem kolektivu.
- Napotitev k davčnem svetovalcu.
- Z davčnimi svetovalci z licenco in z drugimi vodji računovodskih servisov.

Dodatno je bila narejena še primerjava povezanosti, če je anketiranec na koncu storil, kot je bilo zahtevano od njega, in če se je posvetoval s komer koli glede na situacijo.

	Da, storil/-a sem kot je bilo naročeno	Odstotek	Ne, nisem storil/-a kot je bilo naročeno	Odstotek
Da, sem se posvetoval/-a	14	22 %	51	78 %
Ne, nisem se posvetoval/-a	7	32 %	15	68 %
Ne spomnim se	3	43 %	4	57 %
Skupaj	24		70	

Iz primerjave je razvidno, da je bolj verjetno, da anketiranec ni storil, kot je bilo od njega zahtevano, v primeru, da se je anketiranec posvetoval.

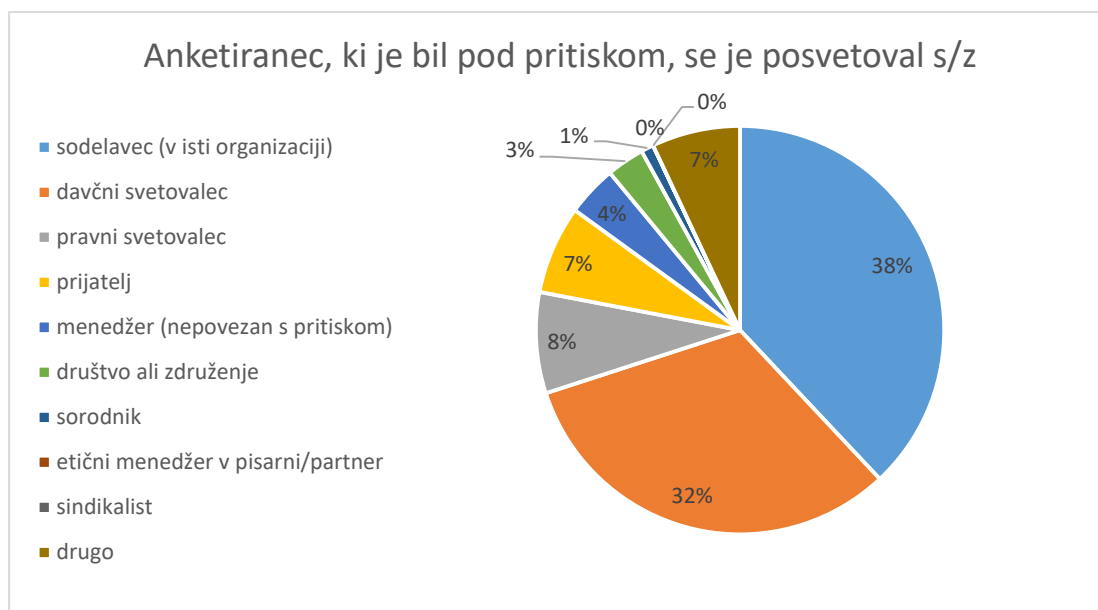
Primerjava z EFAA poročilom je pokazala, da v vsakem primeru (če so se posvetovali, če se niso ali če se ne spomnijo), dve tretjini računovodskih strokovnjakov ni storilo, kot jim je bilo naročeno.

Ta del poskuša identificirati najbolj verjetno osebo ali organizacijo za posvetovanje v času, ko so izvajali pritisk.

Vprašanje 19: S kom ste se posvetovali?

Na vprašanje so lahko odgovarjali samo anketiranci, ki so pri prejšnjem vprašanju odgovorili z »da ali »ne spomnim se« (da so se s komer koli posvetovali v času, ko so nad njim izvajali pritisk, ali se ne spomnijo).

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
sodelavec (v isti organizaciji)	27	38 %	37 %
davčni svetovalec	23	32 %	0 %
pravni svetovalec	6	8 %	6 %
prijatelj	5	7 %	6 %
menedžer (nepovezan s pritiskom)	3	4 %	12 %
društvo ali združenje	2	3 %	13 %
sorodnik	1	1 %	10 %
etični menedžer v pisarni/partner	0	0 %	5 %
sindikalist	0	0 %	0 %
drugo • kolega/kolegica iz drugega računovodskega servisa • zaposlena na FURS – inšpekcija • nadrejeni • revizor • s sodelavci, forumi za računovodje, pravniki	5	7 %	0 %
član (upravnega/nadzornega) odbora			1 %
kolega iz drugega podjetja			4 %
zunanjí revizor			1 %
svetovalec			5 %
Skupaj	72	100 %	100 %

V času, ko je bil izvajan pritisk na anketirance v Sloveniji, so se ti v 38 % primerih posvetovali s sodelavcem v isti organizaciji, 32 % z davčnim svetovalcem, 8 % s pravnim svetovalcem, po 7 % s prijatelji ali so nasvet poiskali drugje (kolega/kolegica iz drugega računovodskega servisa, zaposlena na FURS – inšpekcija, nadrejeni, revizor, forumi za računovodje), 4 % z menedžerjem, ki je nepovezan s pritiskom, 3 % z društvom ali združenjem in 1 % s sorodnikom.

Primerjava z EFAA poročilom:

Na evropski ravni se je največ anketirancev, ko so bili pod pritiskom, posvetovalo s sodelavcem v isti organizaciji (37 %), s strokovnim združenjem (13 %) ali z menedžerjem, ki je bil nepovezan s pritiskom (12 %).

Primerjava pokaže, da se je tudi na slovenski ravni največ anketirancev posvetovalo s sodelavcem v isti organizaciji in poleg tega še z davčnim svetovalcem (skupaj 70 %). Občutno manj posvetov na slovenski ravni se izvede strokovnim združenjem in menedžerjem, ki je nepovezan s pritiskom v primerjavi z evropsko ravni.

Vprašanje 20: Ali je posvetovanje pomagalo?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
da	60	86 %	85 %
ne	10	14 %	15 %
Skupaj	70	100 %	100 %

Anketirancem v Sloveniji je v 86 % primerih posvetovanje pomagalo, ko je bil nad njimi izvajan pritisk, medtem ko 14 % ni pomagalo.

Primerjava z EFAA poročilom:

Posvetovanje je v skoraj enaki meri pomagali tako anketirancem v Sloveniji kot na evropski ravni.

Tudi v obrazložitvah so še pojasnili, da jim je pomenilo posvetovanje moralno podporo in dodatno potrditev, da ravnajo prav.

Anketiranci so dodatno še pojasnili:

- V glavnini imamo že oblikovana stališča za posamezne primere, kadar pride do nove situacije, pa največkrat oblikujemo skupno stališče in nato vsi tako ravnamo oz. svetujemo strankam.
- Me je utrdilo v mojem prepričanju, da takšno ravnanje ni primerno.
- Lažje smo se postavili na lastno stališče, ker smo bili prepričani v naše tolmačenje situacije.
- Ugotovila sem, da ravnam prav, torej v skladu s predpisi in da nisem spregledala možnosti, da bi lahko ravnala tako (kot to delajo vsi drugi???) kot je od mene v tistem trenutku zahtevala stranka. Saj je ta odločitev pomenila izgubo stranke in posledično manjše prihodke servisa.
- Posvetovanje je bila moralna opora.
- Izmenjava izkušenj v navedenih situacijah je zelo dobrodošlo.
- Nekje da, nekje ne.

Vprašanje 21: Prosimo, razložite, zakaj se niste posvetovali z nikomer.

Na vprašanje so odgovarjali samo anketiranci, ki so odgovorili, da se niso z nikomer posvetovali.

Anketiranci v Sloveniji so zaupali, zakaj se niso posvetovali z nikomer:

- Kot računovodja sem prepričan v pravilnost svojih stališč in to podkrepim s členom iz davčne zakonodaje ter ne izvršim zahtevanih dejanj. 7x
- Niso imeli sogovornika, s katerim bi se lahko posvetovali. 3x
- Ni bilo potrebe po posvetovanju. 3x

Če strnemo odgovore (tudi na evropski ravni), dobimo naslednje rezultate, zakaj se anketiranci pod pritiskom niso z nikomer posvetovali:

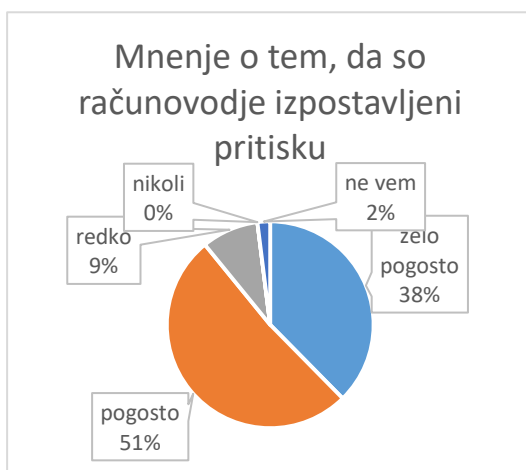
- Anketiranci so bili prepričani v svoj prav na podlagi preučenih predpisov in zakonov, zato se ne pustijo manipulirati.
- Anketiranci niso imeli nikogar, da bi se obrnili nanj in se posvetovali.
- Na evropski ravni se zaradi zaupnosti podatkov in zavezanosti le-temu niso mogli z nikomer posvetovati.

3.7. Percepcije pritiska

Ta del ankete poskuša določiti percepcijo, da so računovodje izpostavljeni pritisku.

Vprašanje 22: Kako pogosto menite, da so računovodje izpostavljeni pritisku?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
zelo pogosto	35	38 %	20 %
pogosto	48	52 %	51 %
redko	8	9 %	23 %
nikoli	0	0 %	1 %
ne vem	2	2 %	6 %
Skupaj	93	100 %	100 %

Da so računovodje v 38 % zelo pogosto ali 52 % pogosto izpostavljeni pritisku, meni skupaj 90 % anketirancev v Sloveniji, medtem ko 9 % meni, da redko.

Primerjava z EFAA poročilom:

Na evropski ravni 20 % anketirancev meni, da so računovodje zelo pogosto izpostavljeni pritisku, 51 % meni, da pogosto, 23 % redko in 1 % nikoli.

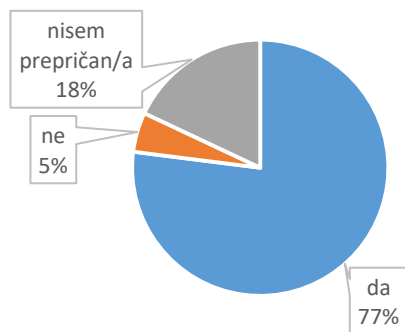
Primerjava pokaže, da je na slovenski ravni kar za 18 odstotnih točk več anketirancev, ki menijo, da so računovodje zelo pogosto pod pritiskom (38 %). Da so računovodje pod pritiskom pogosto, meni skoraj

51 %–52 % anketirancev na slovenski in evropski ravni.

Vprašanje 23: Ali mislite, da bi morali računovodje, revizorji, davčni svetovalci in vsi, ki so povezani z računovodskim poklicem, biti sposobni diskutirati o teh etičnih zadevah s poklicnimi društvi, združenji in drugimi na anonimni osnovi?

Odgovori	Frekvenca Slovenija	Odstotek Slovenija	Odstotek EFAA
da	72	77 %	85 %
ne	5	5 %	4 %
nisem prepričan/a	17	18 %	11 %
Skupaj	94	100 %	100 %

Računovodje bi morali biti sposobni diskutirati o teh etičnih zadevah s poklicnimi društvi, združenji in drugimi na anonimni osnovi

Da bi morali računovodje, revizorji, davčni svetovalci in vsi, ki so povezani z računovodskim poklicem, biti sposobni diskutirati o teh etičnih zadevah s poklicnimi društvi, združenji in drugimi na anonimni osnovi, meni 77 % anketirancev v Sloveniji, 18 % ni prepričano v to in 5% anketirancev meni, da ne.

Ob tem so še dodatno pojasnili:

- Mislim, da se v veliki meri to že sedaj izvaja (vsaj v naši franšizi), ampak je to glas vpijočega v puščavi, ker (za enkrat) še ni instrumentov, s katerimi bi to lahko preprečili oziroma vsaj omilili.
- Ker smo po mojem mnenju vsi izpostavljeni podobnim pritiskom in da (vsaj s tistimi, katerimi se jaz družim) ni nič anonimno.
- V zadnjem obdobju nekaj let so pritiski čedalje močnejši, zato je izobraževanje o etičnih zadevah zelo pomembno.
- Če ne drugo, vsaj za to, da stanovski kolegi med seboj izmenjajo mnenja in izkušnje. Mogoče pa tudi najdejo kakšno rešitev ali izhod.
- Mislim, da bi vsekakor morali diskutirati, vendar ne samo na anonimni osnovi. Če bi se o tem več govorilo, bi nam bilo lažje obraniti stroko in sebe.

Primerjava z EFAA poročilom:

Na evropski ravni je še večji odstotek anketirancev prepričanih, da bi morali računovodje, revizorji, davčni svetovalci in vsi, ki so povezani z računovodskim poklicem, biti sposobni diskutirati o teh etičnih zadevah s poklicnimi društvi, združenji in drugimi na anonimni osnovi (85 %). Ena od anketirank je zapisala: »Mislim, da bi vsekakor morali diskutirati, vendar ne samo na anonimni osnovi. Če bi se o tem več govorilo, bi nam bilo lažje obraniti stroko in sebe.«

Priloga 1: Anketni vprašalnik EFAA anketa – računovodje, davčni svetovalci in revizorji pod pritiskom

Prosimo za 6 minut vašega časa. S klikom na Naslednja stran pričnete z izpolnjevanjem ankete.

Q1 - O VAS

V prvih nekaj vprašanjih vas prosimo za splošne informacije. V kolikor želite prejeti rezultate evropske raziskave, na koncu anketnega vprašalnika vpišite svoj elektronski naslov. EFAA vam zagotavlja anonimnost. Rezultatov ne bodo pripisovali posameznikom. Označite spol:

- moški
- ženski

Q2 - Označite svojo starost:

- do vključno 29 let
- 30-39 let
- 40-49 let
- 50-59 let
- 60 let in več

Q3 - Kaj od naštetega najbolj opiše vašo trenutno vlogo?

- računovodja v računovodskem servisu
- notranji računovodja
- knjigovodja v računovodskem servisu
- notranji knjigovodja
- zunanji revizor
- notranji revizor
- zunanji davčni svetovalec
- notranji davčni svetovalec
- zunanji svetovalec
- drugo (prosimo, navedite):

Q4 - Koliko let izkušenj imate v vlogi računovodje / davčnega svetovalca / revizorja / knjigovodje ali predstavnika računovodskega poklica (vključno z leti usposabljanja)?

- manj kot 1 leto
- 1-5 let
- 6-10 let
- več kot 10 let

Q5 - V kateri državi ste trenutno zaposleni?

- Slovenija
- drugo (prosimo, navedite):

Q6 - PREISKOVANJE PRIMEROV PRITISKA

Ta del ankete preiskuje primere pritiska in poskuša določiti, ali obstajajo značilni vzorci glede:- pojava pritiska;- tipa izvajanega pritiska;- oseb, ki verjetno izvajajo pritisk;- organizacije, v katerih je najbolj verjetno, da se opazi pritisk;- končne posledice pritiska;- sposobnosti ali verjetnosti posvetovati se z drugo osebo ali organom, ko je nekdo podvržen pritisku. Ste bili v svoji karieri izpostavljeni pritisku, da bi delovali v nasprotju z vašo (1) poklicno etiko ali (2) davčno in/ali računovodsko zakonodajo?

- da – bil/a sem izpostavljen/a pritisku
- ne – nisem bil/a izpostavljen/a pritisku

IF (1) Q6 = [1]

Q7 - Kolikokrat ste bili izpostavljeni pritisku?

- 1x
- 2x
- 3x
- 4x
- 5x in več

IF (1) Q6 = [1]

Q8 - POLOŽAJ, NA KATEREM STE BILI, KO STE BILI IZPOSTAVLJENI PRITISKU

Ta del ankete poskuša dobiti vpogled v vaše izkušnje enega od primerov ali edinega primera, ko ste se bili izpostavljeni pritisku. Radi bi natančno določili, kakšna je bila vaša takratna vloga.

- računovodja v računovodskem servisu
- notranji računovodja
- knjigovodja v računovodskem servisu
- notranji knjigovodja
- zunanji revizor
- notranji revizor
- zunanji davčni svetovalec
- notranji davčni svetovalec
- zunanji svetovalec
- drugo (prosimo, natančno definirajte vašo vlogo):

IF (1) Q6 = [1]

Q9 - KDO JE IZVAJAL PRITISK?

Ta del ankete poskuša ugotoviti, na kakšen položaju je bila oseba / so bile osebe, ki je / so na vas izvajale pritisk? Kdo je na delovnem mestu izvajal pritisk na vas?

Možnih je več odgovorov

- kolega/sodelavec, ki je na podobnem položaju kot jaz
- neposredno nadrejeni
- direktor/član upravnega odbora ali nadzornega sveta
- lastnik podjetja, v katerem/i ste zaposleni
- stranka, za katero opravljate storitve

IF (1) Q6 = [1]

Q10 - KDO JE IZVAJAL PRITISK IN ALISO VAS SPODBUJALI, DA BI PRITISKU PODLEGLI?

Ta del ankete poskuša ugotoviti, ali je bila oseba, ki je izvajala pritisk, odgovorna za računovodske informacije, in ali ste bili motivirani, da bi podlegli tovrstnem pritisku. Ali je bila oseba, ki je izvajala nad vami pritisk, odgovorna za finančne ali računovodske zadeve?

- da
- ne

IF (1) Q6 = [1]

Q11 - Ali vam je oseba, ki je izvajala nad vami pritisk, obljubila kakšno nagrado za to, da bi klonili pritisku in izvedli njene želje?

- da
- ne
- nisem prepričan/a

IF (1) Q6 = [1]

Q12 - Če želite, lahko pojasnite vaš odgovor bolj natančno.

IF (1) Q6 = [1]

Q13 - Ali vam je oseba, ki je nad vami izvajala pritisk, na kakršen koli način grozila (na primer: prenehanje poslovnega sodelovanja, zmanjšanje plače, nižje delovno mesto ali zmanjšana možnost za napredovanje, odpustitev, drugo)?

- da
 ne
 nisem prepričan/a

IF (1) Q6 = [1]

Q14 - Če želite, lahko pojasnite vaš odgovor bolj natančno.

IF (1) Q6 = [1]

Q15 - To vprašanje poskuša oceniti, ali je oseba bolj nagnjena k temu, da trpi zaradi pritiska - odvisno od tega, v kakšne vrste organizaciji dela ali z njo sodeluje. Prosimo, navedite pravno obliko organizacije, v kateri ste bili zaposleni ali za katero ste delali, ko ste izkusili pritisk:

- samostojni podjetnik (s. p.)
 družba z omejeno odgovornostjo (d. o. o.)
 družba z neomejeno odgovornostjo (d. n. o.)
 delniška družba (d. d.)
 družba, ki kotira na borzi
 javno podjetje, zavod ali druga organizacija, financirana s strani države ali občine
 neprofitna organizacija
 drugo (prosimo, navedite):

IF (1) Q6 = [1]

Q16 - RAZISKOVANJE PRITISKA, KI STEMU BILI PODVRŽENI, IN NJEGOVE POSLEDICE

Ta del ankete poskuša ugotoviti tip izvajanega pritiska, kaj je bilo od vas zahtevano, tj. cilj oziroma namen pritiska. Prosimo, navedite informacije o dejanjih, ki so jih od vas zahtevali, ko je bil nad vami izvajali pritisk:

Možnih je več odgovorov

- odložitev pripoznavanja stroškov in odhodkov (podcenitev stroškov in odhodkov)
 evidentiranje fiktivnih stroškov ali predčasno pripoznavanje stroškov (precenitev stroškov in odhodkov)
 predčasno pripoznavanje prihodkov (precenitev prihodkov)
 nepripoznavanje prihodkov ali prodaje (podcenitev prihodov)
 manipulacija amortizacije
 manipulacija vrednotenja dolgoročnih pogodb
 evidentiranje stroškov vzdrževanja med osnovna sredstva
 evidentiranje previsokih rezervacij, z namenom njihove odprave v prihodnjih letih
 omogočanje izplačil plač ali ostalih dohodkov osebam, ki niso bile pravilno registrirane kot

zaposlene

- razmejevanje stroškov med leti oz. obdobji, ko bi jih bilo pravilneje evidentirati kot stroške enega leta oz. obdobja
- kategorizirati privatne stroške zaposlenih, posloводства, lastnikov kot stroške podjetja
- manipuliranje vrednosti zalog
- spreminjati vsebino evidentiranega poslovnega dogodka zaradi ugodnejših davčnih posledic

IF (1) Q6 = [1]

Q17 - Ali ste vnaprej predstavili svoja strokovna stališča, da bi preprečili pritisk?

- da
- ne

IF (1) Q6 = [1]

IF (2) Q17 = [1]

Q18 - Če ste odgovorili »da«, prosimo, razložite, katera strokovna stališča ste predstavili.

IF (1) Q6 = [1]

Q19 - Ste na koncu koncev storili, kar vam je bilo naročeno?

- da
- ne

IF (1) Q6 = [1]

Q20 - Če želite, lahko pojasnite vaš odgovor bolj natančno.

IF (1) Q6 = [1]

Q21 - Kakšne posledice ste utrpeli?

IF (1) Q6 = [1]

Q22 - ISKANJE NASVETOV, KO SONAD VAMI IZVAJALI PRITISK

Ta del ankete poskuša ugotoviti, ali ste se posvetovali z drugo osebo ali profesionalno organizacijo v času, ko ste bili pod pritiskom. Ste se s komer koli posvetovali v času, ko so nad vami izvajali pritisk?

- da
- ne
- ne spomnim se

IF (1) Q6 = [1]

Q23 - Če želite, lahko pojasnite vaš odgovor bolj natančno.

IF (1) Q6 = [1]

IF (3) Q22 = [1, 3]

Q24 - S KOM STE SE POSVETOVALI?

Ta del poskuša identificirati najbolj verjetno osebo ali organizacijo za posvetovanje v času, ko so izvajali pritisk. S kom ste se posvetovali?

- sodelavec (v isti organizaciji)
- menedžer (nepovezan s pritiskom)
- društvo ali združenje
- prijatelj
- sorodnik
- sindikalist
- etični menedžer v pisarni/partner
- pravni svetovalec
- davčni svetovalec
- drugo (prosimo, navedite):

IF (1) Q6 = [1]

IF (3) Q22 = [1, 3]

Q25 - Ali je posvetovanje pomagalo?

- da
- ne

IF (1) Q6 = [1]

IF (3) Q22 = [1, 3]

Q26 - Če želite, lahko pojasnite vaš odgovor bolj natančno.

IF (1) Q6 = [1]

IF (4) Q22 = [2]

Q27 - ČE SE NISTE Z NIKOMER POSVETOVALI

Prosimo, razložite, zakaj se niste posvetovali z nikomer.

IF (1) Q6 = [1]

Q28 - PERCEPCIJE PRITISKA

**Ta del ankete poskuša določiti percepcijo, da so računovodje izpostavljeni pritisku.
Kako pogosto menite, da so računovodje izpostavljeni pritisku?**

- zelo pogosto
- pogosto
- redko
- nikoli
- ne vem

IF (1) Q6 = [1]

Q29 - Ali mislite, da bi morali računovodje, revizorji, davčni svetovalci in vsi, ki so povezani z računovodskim poklicem, biti sposobni diskutirati o teh etičnih zadevah s poklicnimi društvi, združenji in drugimi na anonimni osnovi?

- da
- ne
- nisem prepričan/a

IF (1) Q6 = [1]

Q30 - Če želite, lahko pojasnite vaš odgovor bolj natančno.

Q31 - Želite prejeti povzetek rezultatov evropske ankete po elektronski pošti?

- da
 ne

IF (5) Q31 = [1]

Q32 - Prosimo, vpišite svoj elektronski naslov:

Priloga 2: Dodatna pojasnila anketirancev k določenim vprašanjem

Dodatna pojasnila k vprašanju 24: Ali vam je oseba, ki je nad vami izvajala pritisk, na kakršen koli način grozila (na primer: prenehanje poslovnega sodelovanja, zmanjšanje plače, nižje delovno mesto ali zmanjšana možnost za napredovanje, odpustitev, drugo)?

Anketiranci so še dodatno pojasnili:

- Ker nisem želela izpolniti zahteve stranke, je stranka dala odpoved. 3x
- Prenehanje poslovnega sodelovanja. 3x
- Običajno je grozila s prenehanjem poslovnega sodelovanja, češ, da drugi bi naredili to.
- Prekinitev pogodbe o vodenju računovodstva in dogovor z drugim računovodskim servisom, ker je pri novem računovodskem servisu to vse možno, kar pri našem (mojem) delu ni.
- Ker nisem hotela sodelovati, je stranka odšla v drug računovodski servis, kjer so ugodili njegovi zahtevi.
- Ni jasno povedala posledic.
- Pasivna agresija: »Če ne boš naredil ti, bo nekdo drug.«
- Posredno – brez provizije direktorju osebno (uslužbencu ministrstva in zaposlenemu v državni inštituciji) ne bo posla.
- Posredno grožnja s prenehanjem poslovnega sodelovanja.
- Stranka je tudi že šla k drugemu računovodskemu servisu.
- Kot napisano že zgoraj, največkrat taka stranka izjavi, da bo zamenjala svetovalca.
- Grožnje v tem primeru niso neposredne, nikoli pa ne veš, kaj bo sledilo (morda tudi poslabšanje odnosov in posledično izguba stranke), če ne upoštevaš volje stranke.

Dodatna pojasnila k vprašanju 25: Ali ste vnaprej predstavili svoja strokovna stališča, da bi preprečili pritisk?

Anketiranci, ki so odgovorili, da so vnaprej predstavili svoja strokovna stališča, so lahko še dodatno pojasnili svoj odgovor:

- Zakonske podlage, prakso po SRS, pojasnila svetovalcev.
- Zakonodajna pravila, predpise, stališča davčnih organov.
- Predstavitev SRS iz zakonskih določb.
- Zakonodaja in računovodska etika.
- Zakonodaja, standardi, sodna praksa, pojasnila ustreznih organov.
- Zakon, SRS, pravilniki.
- Zakonske podlage
- Računovodska, davčna in etična stališča.
- Zakonodaja, standardi, kodeks, moralna načela.
- SRS
- Davčna zakonodaja
- Zakone, druge predpise, sodno prakso in SRS.
- Merila za davčno pripoznavanje stroškov in odhodkov.
- Predvsem, kako se zakonsko naredi pravilno in kakšne so sankcije.
- Sklicevanje na zakonske predpise in posledice kršenja predpisov.

- Stranki skušam razumljivo razložiti strokovna stališča, ki jih utemeljim z obrazložitvijo SRS in davčne zakonodaje. Pri tem tudi opozorim na višine predpisanih kazni.
- Da v skladu s predpisi take oblike evidentiranja poslovnih dogodkov v poslovne knjige niso mogoče in da mi kot računovodski servis ne bomo delali v nasprotju z zakonodajo in za taka dejanja ne bomo odgovarjali.
- Izhajam iz strokovnih stališč in mnenj, upoštevam določila zakonov.
- Stranko smo prepričali, da se to ne more narediti (z argumentom) in stranka je to sprejela.
- Da v našem servisu delujemo skladno s predpisi in da se držimo načela »cesarju, kar je cesarjevega«. Da je plačevanje predpisanih davkov vrednota, saj vsi koristimo javne storitve, ki se plačujejo iz dajatev.
- Stranki sem razložil, da bo prepozni oddaji obračuna sledil poziv FURS, ki lahko naloži tudi globo, ki ni zanemarljiva. prav tako bi sledile sankcije v primeru knjiženja dogodkov privatne narave, kot davčno priznane.
- Katere možne posledice, ki iz tovrstnih odločitev izhajajo, so možne – te so lahko zakonske sankcije, zmanjša ugled poslovnega subjekta, naknadno nastali nepredvideni stroški.
- Opozoril sem na zahteve SRS oziroma davčne zakonodaje. Poučil naročnika na dejstvo, da je računovodja strokovna oseba, ki v primeru sodnega oziroma kazenskega pregona so odgovarja.
- Obrazložitev potencialno nastalih posledic v primeru evidentiranja poslovnih dogodkov (na vseh področjih – tudi kazenskih)
- Vodenje poslovnih knjig v skladu z zakonodajo SRS v povezavi z kodeksom računovodskih servisov. Vpliv v povezavi z davčno zakonodajo. Kazni, ki sledijo nepravilnosti v primeru knjiženja takšnih poslovnih dogodkov. Odgovornost računovodja, ki sodeluje pri teh poslovnih dogodkih.
- Vedno stranke prejmejo celoten opis zakonskih podlag, ki obravnavajo področje, za katero se zahteva manipulacija obravnave.
- Veljavne predpise, ki urejajo določeno področje. Makroekonomske posledice, če bi vsa podjetja delovala v nasprotju s predpisi. Moralna odgovornost za neplačevanje davkov in prispevkov. Dolgoročne ekonomske posledice.
- Računovodski servis dela po pravilih in predpisih. Z napačnim evidentiranjem dogodkov se servis prikaže kot neverodostojni servis. Servis ne želi sodelovati pri kaznivem dejanju.
- Zakonsko podlago in zahtevali njegovo pisno zahtevo, da se postopa na zahtevani način.
- Stranko sem opozorila, da ni v skladu z davčnimi predpisi, tudi o kaznih je bila opozorjena, vendar je vztrajala pri svojem.

Dodatna pojasnila k vprašanju 26: Ste na koncu koncev storili, kar vam je bilo naročeno?

Anketiranci so pojasnili:

- Prenehala sem zaposlitev, sodelovanje s stranko.
- Odločil sem se, da tovrstnih naročnikov ne bomo sprejemali, če želimo kot stroka napredovati.
- Poklic jemljem kot po-klic: čeprav delujemo kot zunanji izvajalec storitev, želimo delovati kot del podjetja naročnika. Takšna ravnanja bi bila dolgoročno tudi v škodo naročnika, česar ne želijo sprejeti.
- Naredili smo po zakonodaji.
- Na začetku računovodske kariere sem morda popustila (za kakšne manjše zadeve), ko pa

sem postala bolj izkušena tudi v komunikaciji, pa več nisem odstopala, saj mi nekako uspeva, da z dobro argumentacijo stranke prepričam.

- Odločitev je seveda v rokah odgovorne osebe naročnika. Sigurno pa je, da vedno poskušamo najti rešitev, ki je še vedno v okviru zakonsko dovoljenih.
- V posameznem primeru je bilo prekinjeno poslovno sodelovanje s stranko.
- Nisem hotel podati mnenja v nasprotju z veljavno zakonodajo.
- Nisem storila naročenega, ker sem hotela, da mi naročeno tudi podpišejo, kar pa niso želeli, so rekli, da so mi po telefonu vse naročili in da moram tako tudi narediti brez ugovaranja.
- Glede na obseg dejavnosti, ki jih opravljamo v računovodskem servisu, si ne moremo privoščiti, da bi delali v nasprotju z zakonodajo.
- Kar je stranka želela, se je izvršilo le, če je stranka podpisala, da izrecno zahteva tako obravnavo in da se zaveda posledic, tako davčnih kot kazenskih.
- Našli smo neko vmesno rešitev.
- V nekaterih primerih sem popustila, pri pomembnejših (višji zneski, popolnoma v neskladju s standardi, ipd.) ne.
- Zahtevala sem pisno potrditev – nalog računovodstvu – s podpisom odgovorne osebe – direktorja, da se v poslovne knjige vnese poslovni dogodek.

Vprašanje 27: Kakšne posledice ste utrpeli?

Anketiranci so zapisali, kakšne posledice so utrpeli:

- Nobenih 4x
- Nič posebnega. 2x
- Razen morebitnih groženj o prekinitvi pogodbe praktično nobenih. V kolikor so stranke vztrajale pri svojih trditvah oz. zahtevah, jo označimo kot težavno in sledi prekinitvev pogodbe iz naše oz. moje strani.
- Nobenih, stranka se je z vsem strinjala, razne pri eni 7 let nazaj, ki nas je na FURS prijavila in smo bili obtoženi organiziranega kriminala in pridobitve neugotovljene denarne koristi. Za to ne vem, če je postopek zaključen. Mi smo delali vse po pravilih, ker pa so bila podjetja v davčnem vrtiljaku pri odpadnih surovinah in mi njihov servis, smo bili obtoženi kaznivih dejanj.
- Odpovedala sem pogodbo o zaposlitvi in se samozaposlila.
- Odpoved pogodbe o opravljanju storitev.
- Prekinitev poslovnega sodelovanja.
- Prekinili smo poslovno razmerje.
- Izguba stranke oz. zaposlitve.
- Izgubila sem stranko, ker je odšla k konkurenci, ki mu je obljubila oziroma ga je že vnaprej napeljevala k možnosti, katero jaz nisem hotela izvesti.
- Stranka je dala odpoved.
- Posledice vseh teh transakcij so v dolgotrajnih in burnih diskusijah s stranko, ki velikokrat ne želi razumeti ali pa noče razumeti posledic takih ravnanj. Morda je kdaj kakšna stranka tudi odšla zaradi tega, vendar se trenutno ne spomnim. V glavnini se stranke le odločijo za pravilno pot. Veliko je odvisno tudi od stranke same, opazam namreč, da se tujci (kapital iz tujine) v glavnini ne spuščajo v manipulacije, slovenske stranke pa so bolj podvržene željam po tovrstnih mahinacij.
- Zmanjšanje obsega poslovanja in slabo ime, da ne delamo za stranko, ampak za davkarijo.

- V enem primeru prekinitev pogodbe.
- Občasna izguba strank.
- Izguba naročnika (zavrnitev podpisa letnega poročila).
- Prekinitev pogodb, dolg za storitve.
- Stranka je odšla v drug servis. Videla pa sem, da izvajalca menja vsakih nekaj let.
- V treh primerih smo izgubili stranke.
- Prekinitev poslovnega sodelovanja s stranko.
- Dala sem jim odpoved, katero sprva niso hoteli sprejeti.
- Odpoved poslovnih razmerij.
- Prekinitev sodelovanja.
- Ni jih bilo. Če trdno stojiš na svojih stališčih, jih zagovarjaš in narediš opomnike, se seveda naročnik zaveda, da ga želiš obvarovati pred prihodnjimi tveganji in te večina njih upošteva tudi bolj resno.
- Slaba volja in prekinitev sodelovanja čez nekaj časa.
- Posledično mobing s strani nadrejenega.
- Maščevanje stranke s krivo kazensko ovadbo, ki je imela zame psihične in materialne posledice v dokazovanju organom pregona.

Vprašanje 28: Prosimo, razložite, zakaj se niste posvetovali z nikomer.

Na vprašanje so odgovarjali samo anketiranci, ki so odgovorili, da se niso z nikomer posvetovali.

Anketiranci so zaupali, zakaj se niso posvetovali z nikomer:

- V svoji okolici nisem imela osebe, s katero bi se posvetovala, z uradnimi osebami pa se nisem želela zaradi morebitnih posledic.
- Ni bilo sogovornika, ki bi lahko zaupala zadevo oziroma bi zame predstavljalo finančno breme.
- Nisem vedela, na koga naj se obrnem.
- Ker smo bili zaposleni direktor in še in ta še nekdo je bil zagovornik knjiženja v korist lastnikom d.o.o.-jev in s.p.-jev in zdravnikov s koncesijo.
- Ni bilo potrebno.
- Ker nisem čutil nobene potrebe za posvetovanjem.
- Ni bilo potrebno, ker je bilo evidentno, da stranka ne dela pravilno in zahteva nekaj, kar je nemogoče.
- Ker vedno dosežem, da na koncu stranka sprejme moje stališče, ali pa prekinem poslovanje s tako stranko. V bistvu sem dovolj močna oseba, da se z mano ne da manipulirati.
- Menim, da dovolj dobro poznam računovodske, davčne in ostale predpise, da lahko presodim posledico zahtevanega dela.
- Zato, ker sem bila prepričana o pravilnosti svojega stališča in sem to tudi podkrepila s členom iz davčne zakonodaje ter ga poslala osebi, ki je želela da se določeno dejanje izvede oziroma ne izvede.
- Kot računovodja vem, kaj je pravilno in od tega ne odstopam.
- Ker te zadeve uredim sama.
- Ker sem bil težavi sam kos.
- Ker sem bila že odločena, kaj bom storila.